

ANNA PORAJ
GRZEGORZ CAŁEK

RODZICE W SZKOLE

PORADNIK DLA RAD RODZICÓW

PROGRAM
„RODZICE W SZKOLE”
JEST REALIZOWANY PRZEZ:

Institut Inicjatyw Pozarządowych
Warszawa 2009

ANNA PORAJ
GRZEGORZ CAŁEK

RODZICE W SZKOLE

PORADNIK DLA RAD RODZICÓW

Instytut Inicjatyw Pozarządowych
Warszawa 2009

ISBN 978-83-928562-0-7

© Copyright by Instytut Inicjatyw Pozarządowych
Wydanie pierwsze
Warszawa 2009

Wydawca:

Instytut Inicjatyw Pozarządowych
www.ngos.pl
instytut@ngos.pl

Korekta: Halina Jankowska

Druk: Jot2 s.c., www.jot2.pl

W roku 2007, dzięki nowelizacji ustawy o systemie oświaty, rady rodziców otrzymały nowe, istotne kompetencje. W każdej szkole publicznej powołanie rady rodziców jest obecnie obligatoryjne. Rada rodziców między innymi:

- może występować do dyrektora i innych organów szkoły, organu prowadzącego szkołę oraz organu nadzorującego szkołę z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły,
- opiniuje szkolny zestaw programów nauczania i szkolny zestaw podręczników,
- opiniuje program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki,
- opiniuje możliwość działania na terenie szkoły stowarzyszeń i innych organizacji.
- współdecyduje w sprawie noszenia przez uczniów tzw. mundurków.

Te bardzo szerokie kompetencje, a także ustawowa odrębność i niezależność rady rodziców od dyrekcji i grona pedagogicznego, zostały określone w ten sposób, aby wzmocnić pozycję rodziców w polskiej szkole, a przez ich upodmiotowienie, zaktywizować tę grupę jako partnera w rozwiązywaniu problemów szkoły. Tylko bowiem zgodne współdziałanie grona pedagogicznego, uczniów i rodziców daje nadzieję na realne przeciwstawienie się największym problemom, w szczególności przemocy w szkole.

Niestety, codzienne obserwacje, jak i przedstawiane na forum publicznym opinie pokazują, że z trzech podmiotów w szkole – nauczyciele, uczniowie, rodzice – ci ostatni są zdecydowanie najbardziej nieorganizowaną, niekompetentną i najmniej aktywną grupą. Wynika to zarówno z przyczyn obiektywnych – społecznych i kulturowych (brak czasu, zajęcie się sprawami zawodowymi, brak chęci lub zamiłowania do działalności społecznej, brak wiary w możliwość wpływania na kształt polskiej szkoły i współdecydowania o bezpieczeństwie własnego dziecka, ale także patologie w rodzinie), jak i systemowych – uciami i nauczycielami zajmuje się specjalny resort oraz kuratoria, nie ma jednak podmiotów administracji rządowej i samorządowej, które odpowiadałyby za aktywność rodziców na forum szkoły.

Właśnie dlatego Instytut Inicjatyw Pozarządowych we współpracy z Fundacją Grupy TP przygotował i przeprowadził w roku 2008 projekt „Rodzice w szkole”. Celem zasadniczym projektu było stworzenie modelu aktywizacji i kształcenia rad rodziców w zakresie ich działania, zwłaszcza w celu rozwiązania problemu przemocy w szkole. Ponadto naszym celem było umożliwienie radom rodziców wymiany wiedzy i doświadczeń w tym zakresie oraz popularyzacja najlepszych rozwiązań za pomocą między innymi niniejszej książki.

W ramach projektu przeprowadziliśmy szkolenia dla kilkuset członków rad rodziców, dzięki którym udało nam się zebrać doświadczenia rodziców ze szkół różnego typu. Wykorzystujemy je w tej publikacji. Ponadto w trakcie szkoleń natknęliśmy się na liczne problemy w funkcjonowaniu rodziców w szkole, zadano nam wiele pytań. Propozycje rozwiązania tych problemów oraz odpowiedzi na zadane pytania były dla nas inspiracją do określenia zawartości tego poradnika.

Mamy nadzieję, że zarówno dzięki niemu, jak i podejmowanym przez nas działaniom szkoleniowym, uda się nam osiągnąć długofalowy cel, jakim jest zwiększenie aktywności rodziców w szkołach.

Na koniec pragniemy podziękować Fundacji Grupy TP, bez pomocy której nie byłoby możliwe przeprowadzenie programu, a w szczególności wydanie niniejszej publikacji.

PODSTAWY FORMALNE DZIAŁANIA RADY RODZICÓW

PODSTAWY PRAWNE DZIAŁANIA RADY RODZICÓW
POWSTAWANIE RADY RODZICÓW
KOMPETENCJE RADY RODZICÓW
DOKUMENTY RADY RODZICÓW
PRZYKŁADY DOKUMENTÓW RADY RODZICÓW

PODSTAWY PRAWNE DZIAŁANIA RADY RODZICÓW

Rada rodziców, która jest organem szkoły (i nie należy jej mylić z radą oddziałową, czyli klasową, zwaną powszechnie „trójką klasową”), działa na podstawie przepisów dwóch ustaw:

1. Ustawy o systemie oświaty, która reguluje wszystkie najważniejsze kwestie związane z funkcjonowaniem rady rodziców, w szczególności:
 - sposób powoływania rady rodziców,
 - kompetencje rady rodziców.
2. Ustawy Karta nauczyciela, która opisuje udział rodziców w dokonywaniu oceny nauczycieli.

Sposób powoływania rady rodziców oraz jej kompetencje zostały opisane w dwóch kolejnych rozdziałach. Najważniejsze fragmenty wymienionych ustaw znajdują się na końcu książki.

WAŻNE

Sprawdź, czy Twoja rada rodziców dysponuje tekstami powyższych ustaw. Zadbaj, aby na spotkaniach rady rodziców były one zawsze pod ręką, gdyż nie wiadomo, kiedy mogą się przydać podczas obrad.

POWSTAWANIE RADY RODZICÓW

Sposób wyłaniania rady rodziców został określony w art. 53 ustawy o systemie oświaty:

Art. 53

[...] 2. W skład rad rodziców wchodzi:

- 1) w szkołach – po jednym przedstawicielu rad oddziałowych, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danego oddziału;
- 2) w placówkach – co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców wychowanków danej placówki;
- 3) w szkołach artystycznych – co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danej szkoły.

3. W wyborach, o których mowa w ust. 2, jednego ucznia reprezentuje jeden rodzic. Wybory przeprowadza się na pierwszym zebraniu rodziców w każdym roku szkolnym.

4. Rada rodziców uchwała regulamin swojej działalności, w którym określa w szczególności:

[...] 2) szczegółowy tryb przeprowadzania wyborów do rad, o których mowa w ust. 2 pkt. 1–3, oraz przedstawicieli rad oddziałowych, o których mowa w ust. 2 pkt 1, do rady rodziców odpowiednio szkoły lub placówki.

Wybory rady oddziałowej (którą będziemy nazywać także klasową) oraz rady rodziców regulują jedynie powyższe przepisy. I wydawać by się mogło, że nie ma tu nic kontrowersyjnego czy niejasnego. Okazuje się jednak w praktyce, że istnieje wiele nieдомówień, przekłamań, nieporozumień związanych z powstawaniem rad rodziców. Wynikają one najczęściej bądź z błędnej wiedzy dyrektorów szkół i nauczycieli, którzy nadinterpretują przepisy ustawy, bądź z przyzwyczajęń grona pedagogicznego i rodziców z dawniejszych czasów (tzw. komitetów rodzicielskich). Przyjrzyjmy się zatem bliżej tym kwestiom, które sprawiają najczęściej problemy:

- Ustawa nie mówi nic na temat liczebności rady oddziałowej (klasowej). Używane dość powszechnie określenie „trójka klasowa” ma charakter wyłącznie zwyczajowy i wcale nie oznacza, że w radzie klasowej musi być dokładnie troje rodziców. Można przyjąć, że muszą to być co najmniej dwie osoby (aby można

było mówić o radzie). Natomiast górna granica nie istnieje, choć w praktyce bardzo rzadko zdarza się, aby osób chętnych do pracy było więcej niż ta zwyczajowa i często uważana za obowiązkową trójka.

- Żaden przepis nie mówi o tym, że rada klasowa musi się składać z przewodniczącego, zastępcy i skarbnika. Choć ze względów czysto praktycznych oczywiście warto wyznaczyć przynajmniej przewodniczącego, który będzie kontaktował się z wychowawcą i rodzicami, załatwiał na bieżąco rozmaite sprawy, rozdzielał zadania rodzicom itd.
- Rady oddziałowe (klasowe) muszą być wybrane w sposób tajny. Ustawa nie dopuszcza wyboru jawnego – nawet wtedy, gdy rodzice obecni na zebraniu jednogłośnie tak postanowią. A mogą wyrazić taką chęć, ponieważ najczęściej odbywa się „łapanka” do rady klasowej i jeśli już znajdzie się tych trzech kandydatów, to pozostali rodzice najczęściej jak najszybciej chcą przegłosować ich wybór (nieważne, czy dlatego, że mają do nich zaufanie, czy z radości, że sami nie zostali wmanewrowani w pracę rady klasowej, czy po prostu dlatego, że im się spieszy). Jednak nie ma takiej możliwości – wybory są zawsze tajne.
- Propozycje kandydatów do rady oddziałowej mogą być zgłaszane w dowolny sposób: jedni rodzice mogą zgłaszać innych, można się zgłosić samemu, nic nie stoi także na przeszkodzie, aby swoje sugestie przedstawiali także nauczyciele. Oczywiście należy pamiętać, że rady rodziców są niezależne od dyrekcji czy grona pedagogicznego, więc wywieranie jakiegokolwiek presji na rodziców jest niedopuszczalne. Mamy jednak świadomość, że najczęściej gdyby nie inicjatywa nauczyciela („może pan?”, „w ubiegłym roku była pani Anna, więc może teraz ktoś inny”), wybieranie rady klasowej mogłoby trwać godzinami.
- Nie znajduje podstawy w przepisach ustawy także zaostrożenie, komplikowanie i rozbudowywanie procedury wyboru rady klasowej, np. wybieranie komisji skrutacyjnej (do liczenia głosów), wymaganie przedstawienia „programu wyborczego”, robienie specjalnych kart do głosowania. Wystarczą zwykłe kartki, na których rodzice wypiszą nazwiska osób, które chcą wybrać.
- Warto też zwrócić uwagę na pewne utrudnienie, które czasem sami na siebie nakładają rodzice podczas wyborów rady klasowej. Chodzi o postanowienie, że rada jest wybierana tylko wtedy, gdy jest kworum (czyli gdy na zebraniu jest obecna ponad połowa rodziców uczniów danej klasy). Z zacytowanych wyżej przepisów wynika, że nie ma takiego obowiązku. Co więcej, przyjęcie takiego rozwiązania jest bardzo niepraktyczne, bo w niektórych przypadkach może doprowadzić do sytuacji, że rada klasowa w ogóle nie będzie wybrana.

- Ustawa stanowi jednoznacznie, że rada oddziałowa (klasowa) jest wybierana na pierwszym zebraniu rodziców uczniów danej klasy. Nie ma więc znaczenia, czy to zebranie odbędzie się we wrześniu, czy dopiero w listopadzie. Z obowiązku wyboru rady na pierwszym zebraniu nie zwalniają także inne przyczyny, takie jak na przykład: brak wychowawcy na zebraniu (choroba, inne zdarzenia losowe), słaba frekwencja, to, że rodzice zupełnie się nie znają (dotyczy to klas pierwszych i – trzeba przyznać – że sytuacja, gdy rodzice widzą się po raz pierwszy na zebraniu a muszą wybrać radę klasową, nie jest dobra).
- W skład rady rodziców (szkolnej) wchodzi zawsze jeden przedstawiciel każdej rady oddziałowej (klasowej). Ustawa stwierdza to precyzyjnie, a więc nie jest możliwe, aby w radzie rodziców jakaś klasa miała na przykład dwóch przedstawicieli (choćby najwybitniejszych).
- Nie jest też możliwe, aby jakaś klasa nie miała swojego przedstawiciela. Ustawa nie przewiduje sytuacji, że jakaś rada oddziałowa nie wybierze swojego przedstawiciela do rady rodziców. W praktyce to, że jakaś klasa nie zgłosi swojego przedstawiciela nie powinno oznaczać, że rada rodziców nie może rozpocząć działalności. Należy raczej przyjąć, że rodzice, którzy nie są reprezentowani w radzie rodziców, sami pozbawiają się możliwości wpływania na funkcjonowanie szkoły.
- Liczebność rady rodziców jest uzależniona od wielkości szkoły. Zatem w dużym zespole szkół w radzie rodziców będzie nawet kilkadziesiąt osób. Natomiast w małej wiejskiej szkole – być może tylko kilkoro rodziców.
- W skład rady rodziców wchodzi przedstawiciel każdej rady klasowej. Wcale nie musi to być przewodniczący rady klasowej, a nawet nie musi to być jej członek.
- Przedstawiciela do rady rodziców nie trzeba wybierać w głosowaniu tajnym. Ta forma głosowania jest konieczna tylko przy wyborze rady klasowej.

WAŻNE

Sprawdź, czy rada rodziców w Twojej szkole została wybrana zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty. W przypadku nieprawidłowości zadbaj, aby w kolejnym roku szkolnym wszystko odbyło się zgodnie z przepisami.

KOMPETENCJE RADY RODZICÓW

Kompetencje rady rodziców zawarte są przede wszystkim w art. 53 i 54 ustawy o systemie oświaty, ale także – w sprawach szczegółowych – w innych częściach tej ustawy oraz w Karcie nauczyciela. Omówimy je dokładnie.

Możliwość gromadzenia funduszy (art. 54 ust. 8)

Ustawa daje radom rodziców prawo do gromadzenia funduszy i wskazuje wprost główne ich źródło – dobrowolne składki rodziców. Zasady wydatkowania środków rady rodziców muszą być określone w regulaminie rady rodziców. Więcej o działalności finansowej rady rodziców (w tym o źródłach dochodów rady rodziców) piszemy w dalszej części poradnika.

Uchwalanie programu wychowawczego i programu profilaktyki (art. 54 ust. 2)

Rada rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną uchwała na początku roku szkolnego:

- program wychowawczy szkoły, który jest realizowany przez nauczycieli a obejmuje wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów,
- program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, który obejmuje wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

Na porozumienie się w sprawie powyższych programów z radą pedagogiczną rada rodziców ma czas do 30 września. Jeśli nie dochowa tego terminu, wówczas programy te ustala dyrektor szkoły w uzgodnieniu z kuratorium i obowiązują one do czasu uchwalenia programów przez radę rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną.

Najczęściej niestety jest tak, że rada przyklepuje „w ciemno” takie programy (czy z lenistwa, czy z poczucia braku kompetencji). Tymczasem program wychowawczy reguluje wiele kwestii, które powinny interesować każdego świadomego rodzica, np. wytyczne do oceniania zachowania uczniów, system nagród i kar obowiązujący w szkole, ofertę pozalekcyjną (warto zwrócić uwagę, aby odpowiadała ona na potrzeby uczniów, a nie nauczycieli). Program profilaktyki zaś opisuje działania związane z szeroko rozumianą profilaktyką – nie ogranicza się więc tylko do kwestii bezpieczeństwa

w szkole, ale porusza inne istotne kwestie związane z kształtowaniem młodych ludzi, np. uczenie zdrowego trybu życia, problem bezpiecznych zachowań na drodze, w kontaktach z obcymi itd. Ważną częścią programu profilaktyki, która koniecznie powinna być tworzona z aktywnym udziałem rodziców, jest określenie zasad współdziałania szkoły, rodziców, pedagoga i policji.

Reasumując: programy wychowawczy i profilaktyki opisują działania nakierowane na uczniów, rodziców i nauczycieli. Powodzenie tych działań jest możliwe tylko wtedy, gdy będą spójne – kiedy i rodzice, i nauczyciele będą mieli wspólnie określone cele. Rola rady rodziców jest więc tutaj nie do przecenienia.

Opiniowanie wyboru programów nauczania i podręczników (art. 22a)

Zgodnie z ustawą o systemie oświaty nauczyciele wybierają programy nauczania oraz podręczniki spośród programów i podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego. Mogą też opracować własne programy. Wybrane przez nauczycieli programy nauczania oraz podręczniki są przedstawiane radzie pedagogicznej, która uchwałą zatwierdza zestaw programów nauczania oraz szkolny zestaw podręczników. Jednak przed podjęciem tej uchwały rada pedagogiczna ma obowiązek zasięgnąć opinii rady rodziców. Bez tej opinii nie może przyjąć ani programów nauczania, ani podręczników. Warto jednak pamiętać, że ustawa mówi jedynie o zasięgnięciu opinii, tak więc rada pedagogiczna nie musi brać pod uwagę opinii rodziców.

Warto w tym miejscu uczulić rodziców, aby nie bagatelizować tej kompetencji. Oczywiście jest bowiem, że nauczyciele kierują się swoimi kryteriami (oprócz jakości merytorycznej także przyzwyczajeniem, wygodą, dostępnością materiałów wspierających dla nauczycieli). Natomiast rodzice – zakładając podobną wartość merytoryczną programów i podręczników – powinni stosować inne kryteria i brać pod uwagę przede wszystkim cenę, ciężar książek i różne pomysły na jego zmniejszenie (podział na części, wpinane skoroszyty itd.).

Opiniowanie programu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania (art. 54 ust. 2 pkt 2)

Jeśli kuratorium stwierdzi brak odpowiednich efektów kształcenia lub wychowania w szkole, wówczas poleca jej dyrektorowi opracowanie programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania. Ustawa daje radzie rodziców prawo opiniowania takiego dokumentu. Mamy jednak nadzieję, że nigdy nie będzie okazji, aby skorzystać z tej kompetencji.

Opiniowane projektu planu finansowego szkoły

(art. 54 ust. 2 pkt 3)

Każdego roku dyrektor szkoły przygotowuje projekt planu finansowego szkoły. Zgodnie z ustawą projekt jest opiniowany przez radę rodziców. Taki plan finansowy to nic innego jak zestawienie planowanych dochodów i wydatków szkoły na kolejny rok. W praktyce rada rodziców nie będzie miała zbyt wiele do powiedzenia w tej sprawie. I to nie z powodu, że dyrekcja nie chce słuchać rodziców, ale dlatego, że kwota przychodów wynika z odpowiednich algorytmów rozdzielania subwencji, a z kolei zdecydowana większość wydatków to wydatki sztywne, czyli płace i pochodne (ZUS, podatki), koszty komunalne i energia elektryczna. W praktyce pozostają niewielkie kwoty, którymi realnie można manewrować, planując wydatki szkoły.

Opiniowanie działalności stowarzyszeń na terenie szkoły

(art. 56)

W szkole mogą działać stowarzyszenia i inne organizacje, które prowadzą działalność wychowawczą (np. harcerstwo) lub wzbogacają szkołę programowo i wychowawczo (np. organizacje sportowe). Zgodę na ich działalność na terenie szkoły podejmuje dyrektor po uzgodnieniu warunków tej działalności oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii rady szkoły (jeśli taka działa w szkole) i rady rodziców. Oznacza to, że rada rodziców może zablokować swoją opinią możliwość działania w szkole jakiejś organizacji. W praktyce najczęstszymi przyczynami są zastrzeżenia co do samej organizacji (jej profilu, sposobu działania) lub jej liderów, instruktorów (brak kwalifikacji, nieodpowiednie traktowanie podopiecznych – uczniów).

Warto jeszcze zaznaczyć, że ustawa zakazuje prowadzenie na terenie szkoły działalności politycznej – zarówno przez partie polityczne, jak i inne organizacje polityczne (np. tzw. młodzieżówki partii politycznych, które często działają jako stowarzyszenia).

Współdecydowanie w sprawach stroju jednolitego, czyli tzw. mundurków

(art. 64a)

Dyrektor szkoły (podstawowej, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej oraz szkoły artystycznej) może wprowadzić obowiązek noszenia przez uczniów na terenie szkoły jednolitego stroju (tzw. mundurków).

Z inicjatywą taką może wystąpić m.in. rada rodziców, a dyrektor ma na rozparzenie tego wniosku maksimum 3 miesiące. Jeśli zaś inicjatywa leżała po stronie dyrektora, rady szkoły, rady pedagogicznej lub samorządu uczniowskiego, dyrektor szkoły musi uzyskać zgodę rady rodziców.

Ta sama procedura obowiązuje w sytuacji rezygnacji z obowiązku noszenia przez uczniów jednolitego stroju. A więc rada rodziców może wystąpić do dyrektora szkoły z takim wnioskiem (i jest on rozpatrywany maksimum przez 3 miesiące). Gdy z wnioskiem wystąpił inny podmiot, dyrektor ma obowiązek uzyskać zgodę rady rodziców na zniesienie obowiązku noszenia przez uczniów „mundurków”.

Wzór jednolitego stroju dyrektor szkoły ustala w uzgodnieniu z radą rodziców, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i samorządu uczniowskiego.

Jeśli w szkole został wprowadzony obowiązek noszenia jednolitego stroju, dyrektor szkoły może (w uzgodnieniu z radą rodziców i po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej) określić sytuacje, w których uczniowie nie muszą nosić na terenie szkoły jednolitego stroju. Najczęściej jest to jeden stały dzień w miesiącu albo jeden dzień w tygodniu.

Wnioskowanie o ocenę nauczyciela

(art. 6a Karty nauczyciela)

Praca każdego nauczyciela (z wyjątkiem nauczyciela stażysty) podlega ocenie w każdym czasie, jednak nie wcześniej niż po roku od poprzedniej oceny. O dokonanie takiej oceny do dyrektora szkoły może się zwrócić m.in. rada rodziców. Dyrektor zaś musi dokonać oceny pracy nauczyciela w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia złożenia wniosku.

Warto zwrócić uwagę, że – wbrew powszechnemu chyba odczuciu – nie jest to instrument, który powinien być wykorzystywany wyłącznie w sytuacjach krytycznych – gdy rodzice są niezadowoleni z pracy jakiegoś nauczyciela. Równie dobrze rodzice mogą wystąpić o ocenę nauczyciela, którego pracą są wręcz zachwyceni. Ich wnioski i pozytywna ocena dyrekcji będą z pewnością miały znaczenie podczas awansu zawodowego nauczyciela. Ponadto taka inicjatywa ze strony rady rodziców może być doskonałą motywacją dla tego nauczyciela, a dla innych sygnałem, że rodzice zwracają uwagę na jakość pracy nauczycieli i że doceniają tę pracę.

Opiniowanie dorobku nauczycieli za okres stażu

(art. 9c Karty nauczyciela)

Dyrektor szkoły dokonuje też oceny dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu. Czyni to po zasięgnięciu opinii rady rodziców. Ważne jest tutaj, że rada rodziców ma na przedstawienie swojej opinii tylko 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie dorobku zawodowego nauczyciela. Jeśli w tym terminie nie przedstawi swojej opinii, dyrektor może dokonać oceny bez niej.

Udział w powoływaniu dyrektora szkoły

(art. 36a)

Stanowisko dyrektora szkoły powierza organ prowadzący szkołę, a więc z reguły gmina. Wyłonienie kandydata następuje w drodze konkursu przez komisję powołaną przez gminę. W jej skład wchodzi między innymi przedstawiciele gminy, kuratorium, rady pedagogicznej i rodziców. Najczęściej przedstawiciele rodziców to członkowie rady rodziców, która jest przecież reprezentacją rodziców wszystkich uczniów danej szkoły.

Wnioskowanie o powołanie rady szkoły

(art. 51)

W szkołach mogą działać rady szkół. Składają się one w równej liczbie z nauczycieli, rodziców i uczniów. Wybierane są one na trzyletnią kadencję. Rada szkoły ma liczne kompetencje dotyczące spraw wewnętrznych szkoły, m.in.: uchwała statut szkoły, wypowiada się w sprawie rocznego planu finansowego szkoły lub placówki, może występować z wiążącymi opiniami w sprawie oceny działalności szkoły, dyrektora i nauczycieli, opiniować plan pracy szkoły oraz inne sprawy istotne dla szkoły, a także oceniać i występować z wnioskami do dyrektora, rady pedagogicznej, gminy i kuratorium we wszelkich sprawach szkoły.

Rada szkoły może powstać na wniosek m.in. rady rodziców, przy czym dyrektor szkoły nie może nie uwzględnić wniosku rady rodziców w tej sprawie.

Współpraca z innymi radami rodziców

(art. 53 ust. 5)

Rady rodziców mogą współpracować ze sobą, w dowolny sposób ustalając zasady i zakres tej współpracy. Oczywiście gorąco zachęcamy rady do współpracy, ponieważ wspólne spotkania to doskonała okazja do wymiany doświadczeń oraz nieocenione źródło inspiracji.

Możliwość występowania z wnioskami i opiniami w sprawach szkoły

(art. 54 ust. 1)

Rada rodziców może występować z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły do:

- dyrektora szkoły,
- rady pedagogicznej,
- organu prowadzącego szkołę, czyli gminy,
- organu sprawującego nadzór pedagogiczny, czyli kuratora oświaty.

Ta kompetencja rady rodziców, choć wymieniona jest na końcu, ma najszerszy charakter i sprawia, że rada rodziców może wypowiadać się w imieniu rodziców, zgłaszać uwagi, wnioski, przedstawiać opinie właściwie we wszystkich (bez żadnych ograniczeń!) sprawach związanych z funkcjonowaniem szkoły – nawet gdy prawo składania wniosków czy opinii nie wynika wprost z innych przepisów.

Oto kilkanaście przykładów różnych spraw, które pokazują, że ta szeroka kompetencja rady rodziców może i powinna być mądrze wykorzystywana:

- opinia skierowana do dyrektora w sprawie planów zmiany przeznaczenia jednej z sal (rodzice uważają, że nie powinien to być podręczny magazyn, lecz harcówka dla harcerzy),
- wniosek do dyrektora szkoły, aby odpracować w jedną z sobót jakiś dzień, dzięki czemu dzieci będą miały długi weekend,
- wniosek do dyrektora o zmianę harmonogramu remontu szkoły,
- wniosek do dyrektora szkoły o zmianę organizacji nauki w okresie przeprowadzania testów gimnazjalnych,
- wniosek do dyrektora szkoły o zakup nowych kamer do monitoringu terenu szkoły, który dotąd był poza zasięgiem kamer,
- wniosek do rady pedagogicznej i dyrektora szkoły o nagrodzenie jednego z nauczycieli,
- wniosek do rady pedagogicznej o przystąpienie do programu „Szkoła bez przemocy”,
- przedstawienie radzie pedagogicznej opinii w sprawie zajęć pozalekcyjnych,
- wniosek o zmianę sposobu wpłacania należności za obiady i świetlicę (większość rodziców chciałaby dokonywać wpłat na konto, a nie gotówką),
- wniosek do kuratora o nagrodzenie kilku nauczycieli z okazji Dnia Nauczyciela,
- wniosek do rady gminy i burmistrza o przeznaczenie dodatkowych środków na remont szkoły,
- wniosek do rady gminy o przeznaczenie w budżecie na następny rok dodatkowych środków na mały plac zabaw dla dzieci, które mają uczęszczać do szkolnej zerówki,
- opinia skierowana do rady gminy w związku z planem wybudowania na terenie bezpośrednio sąsiadującym ze szkołą dużego parkingu,
- wniosek do gminy o założenie w okolicach szkoły sygnalizacji świetlnej z myślą o bezpieczeństwie dzieci,
- wniosek do kuratora oświaty o kontrolę szkoły pod kątem efektów kształcenia w związku z bardzo słabymi wynikami testów do gimnazjum.

Podsumowując: najczęściej jest tak, że mało kto czeka na opinię rady rodziców. Ale taka opinia może naprawdę wiele zmienić, w szczególności wtedy, gdy chcemy załatwić coś dla szkoły na zewnątrz. Może być przecież mocnym argumentem dla dyrekcji szkoły w trakcie rozpatrywania jakichś spraw w gminie, może także być głosem oddolnym, z którym będzie się liczył i radny, i burmistrz – wszak głos rodziców to głos ich wyborców.

Na koniec jeszcze jedno oczywiste stwierdzenie: rodzicom musi zależeć na tym, aby korzystać z okazji wyrażania opinii we wszelkich sprawach szkoły. Jeśli bowiem nie chcą się wypowiadać, to w ten sposób sami pozbawiają się szansy wpływania na jakość szkoły, w której uczą się ich dzieci.

WAŻNE

Zapoznajcie się na najbliższym zebraniu rady rodziców z jej kompetencjami. Porozmawiajcie o tych, z których nie korzystacie. Określcie przyczyny takiego stanu i wyciągnijcie wnioski na przyszłość.

DOKUMENTY RADY RODZICÓW

Głównym dokumentem rady rodziców jest jej regulamin. W ustawie o systemie oświaty określono, co powinien taki regulamin zawierać:

Art. 53 ust. 4

Rada rodziców uchwała regulamin swojej działalności, w którym określa w szczególności:

- 1) wewnętrzną strukturę i tryb pracy rady;
- 2) szczegółowy tryb przeprowadzania wyborów do rad, o których mowa w ust. 2 pkt. 1–3, oraz przedstawicieli rad oddziałowych, o których mowa w ust. 2 pkt 1, do rady rodziców odpowiednio szkoły lub placówki.

Art. 54 ust. 8

[...] Zasady wydatkowania funduszy rady rodziców określa regulamin, o którym mowa w art. 53 ust. 4.

WEWNĘTRZNA STRUKTURA RADY RODZICÓW

Struktura rady rodziców zależy przede wszystkim od wielkości szkoły, co – jak już wiemy z rozdziału na temat powstawania rady – rzutuje bezpośrednio na jej liczebność. Najczęściej rady rodziców liczą przynajmniej kilkunastu członków, jest to więc na tyle duży zespół, że praktycznie nie jest możliwe podejmowanie decyzji na zebraniach plenarnych. W takiej sytuacji najczęściej powołuje się zarząd rady lub prezydium, które składa się co najwyżej z kilku osób i stanowi grupę kierującą bieżącymi pracami rady.

Ponadto w radach rodziców zwyczajowo powołuje się komisję rewizyjną lub inny wewnętrzny organ kontrolny. Warto zwrócić uwagę, że nie ma takiego obowiązku – żadne przepisy tego nie wymagają. A jednak zachęcamy do powoływania takich ciał kontrolnych i do precyzyjnego określenia ich kompetencji, ponieważ świadomość rodziców, że środki gromadzone przez radę rodziców podlegają kontroli, są ważnym czynnikiem budowania ich zaufania. A bez zaufania nie ma mowy o dobrym działaniu rady rodziców.

TRYB PRACY RADY RODZICÓW

W tej części regulaminu należy określić szczegółowo zasady pracy rady – głównie po to, aby wszyscy rodzice (nie tylko członkowie rady), nauczyciele i dyrekcja szkoły wiedzieli, jak pracuje rada. Im więcej jawności, przejrzystości w działaniach rady – tym lepiej.

Warto w regulaminie określić, ile osób będzie w prezydium, jakie te osoby będą pełniły funkcje (np. przewodniczący, wiceprzewodniczący, skarbnik i sekretarz) i jakie będą mieć kompetencje.

Jedną z najważniejszych decyzji dotyczących sposobu pracy rady jest określenie, jakie kompetencje będzie miało prezydium, a które decyzje będą podejmowane na spotkaniach plenarnych. Warto więc określić:

- jak często odbywają się zebrania plenarne rady,
- kto je może zwoływać,
- ilu członków liczy prezydium, jakie są zadania każdego z jego członków,
- jak często spotyka się prezydium,
- jakie decyzje prezydium może podejmować samodzielnie,
- jakie decyzje stanowią wyłączną kompetencję całej rady,
- ilu członków liczy komisja rewizyjna (lub inny organ kontrolny rady),
- jakie są zasady prowadzenia kontroli przez komisję rewizyjną,
- jakie są zasady udziału w spotkaniach rady rodziców przedstawicieli dyrekcji, rady pedagogicznej i samorządu uczniowskiego.

W kształtowaniu swojego trybu pracy rada rodziców ma właściwie pełną dowolność. Istnieje tutaj właściwie tylko jedno ograniczenie: ustawowe kompetencje rady rodziców muszą być realizowane na spotkaniach plenarnych rady. W tym względzie nie może całej rady zastąpić prezydium.

Kiedy zastanawiamy się nad zasadami pracy rady, nie sposób nie wspomnieć o problemach, które często fundują sobie rady, uchwalając w regulaminie niepraktyczne rozwiązania. Nie wpisujemy więc do regulaminu, że rada spotyka się na spotkaniach plenarnych przynajmniej raz w miesiącu – to z pewnością jest zapis nierealny, bo- wiem zwykle jest tak, że aktywność rodziców zmniejsza się wraz z upływem czasu. Nie wprowadzamy zapisów stwierdzających, że uchwały muszą być przyjęte w obecności co najmniej połowy członków rady – to może doprowadzić do sytuacji, że nie będziemy w stanie podjąć żadnej uchwały. Nie piszmy w regulaminie, że tylko jedna osoba (np. przewodniczący) może zwoływać posiedzenia plenarne rady – bo w przypadkach losowych zostaniemy bez osoby, która jest władna zebrać radę. Przykłady

przepisów utrudniających życie można mnożyć. Zakończmy jednak na ogólnym stwierdzeniu, że regulamin ma być napisany tak, aby nie utrudniać, ale ułatwiać pracę radzie rodziców. Ma on pomóc w tym, aby rada pracowała jak najsprawniej.

TRYB WYBORÓW DO RAD ODDZIAŁOWYCH (KLASOWYCH)

Jak już wcześniej pisaliśmy, wybory rad klasowych odbywają się tajnie, na pierwszym zebraniu w roku szkolnym i przy założeniu, że rodzic jednego ucznia dysponuje jednym głosem. To wszystko, co o powoływaniu rad klasowych mówi ustawa. Jeśli chcemy bardziej szczegółowo określić tryb tych wyborów – możemy to zrobić właśnie w regulaminie rady rodziców. Co możemy określić? Na przykład:

- kto może zgłaszać kandydatów do rad,
- jak przebiega głosowanie,
- kto liczy głosy,
- ile trzeba otrzymać głosów, aby zostać wybranym.

W odniesieniu do określania trybu wyborów rad klasowych mamy te same dwie uwagi, co do trybu działania rady rodziców. Po pierwsze: przyjęty w regulaminie tryb nie może być sprzeczny z wymogami ustawowymi, a więc nie można na przykład postanowić, że wybory te będą jawne. Po drugie: mając świadomość, że najczęściej nie ma chętnych do pracy w radzie klasowej i w związku z tym odbywa się „łapanka”, radzimy, aby... nie korzystać z tej kompetencji i nie komplikować procedury wyboru rady oddziałowej.

ZASADY WYDATKOWANIA FUNDUSZY

To jedna z najważniejszych części regulaminu rady rodziców. Określamy w niej przede wszystkim:

- źródła funduszy rady rodziców (o tym piszemy szczegółowo w dalszej części),
- sposób planowania wydatków (najczęściej określa się je w preliminarzu, który jest przyjmowany jako odrębna uchwała),
- kto może wnioskować o dokonanie wydatku,
- kto decyduje o wydatkowaniu środków.

Najwięcej uwagi warto poświęcić oczywiście ostatniemu zagadnieniu. Podkreślaliśmy już niejednokrotnie, że generalnie istnieje duży problem z aktywnością rodziców,

także tych, którzy zostali wybrani (dali się wybrać) do rady rodziców. Bardzo często jest tak, że rada rodziców spotka się w pełnym składzie tylko raz – na początku roku, a potem jest coraz gorzej. Musimy mieć tego świadomość i określić takie zasady decydowania o wydatkowaniu funduszy rady, które nie spowodują, że będziemy zakładnikami tych, którzy na spotkaniach rady nie są obecni, a w praktyce nie będziemy mogli podjąć jakiegokolwiek decyzji.

Dlatego zachęcamy, aby nie określać, że decyzje o wydatkowaniu środków rady podejmuje cała rada rodziców. Nie musi tak być! Lepiej taką kompetencję scedować na prezydium rady, które z zasady powinno być dużo bardziej mobilne. Oczywiście, jeśli rada sobie tego życzy, można wprowadzić pewne zabezpieczenia, które sprawią, że z pieniędzmi rady rodziców nic złego się nie stanie. Oto kilka przykładów:

- prezydium może decydować o wydatkach tylko w granicach sum określonych w preliminarzu (plus 10%),
- o wydatkach do 500 zł może decydować sam przewodniczący rady, do 1000 zł – prezydium rady, a powyżej 1000 zł – cała rada rodziców,
- o każdym wydatku musi być informowana cała rada drogą e-mailową,
- informacja o wydatkach rady rodziców musi się pojawiać niezwłocznie na tablicy rady rodziców.

ELEMENTY DODATKOWE W REGULAMINIE

Oprócz elementów obowiązkowych bardzo często w regulaminach rady rodziców zapisuje się inne informacje:

- tzw. słowniczek, czyli definicje pojęć użytych w regulaminie,
- ogólne cele działania rady rodziców,
- kompetencje rady rodziców (wypisane z ustaw).

Wprawdzie te elementy znacznie zwiększają objętość regulaminu rady rodziców, jednak ich zawarcie warto pochwalić, bowiem dzięki temu regulamin rady staje się dokumentem, w którym każdy rodzic w jednym miejscu znajdzie wszystkie najważniejsze przepisy. Nie musi więc zaglądać do ustaw, aby poznać na przykład kompetencje rady.

Regulamin rady rodziców przyjmowany jest raz – na początku roku szkolnego. I wcale nie musi być uchwalany corocznie. Jeśli jest dobry, jeśli sprawdza się w działaniu rady rodziców, to po co go zmieniać? Oczywiście, jeśli tylko zaistnieje taka potrzeba, może zostać zmieniony w każdym czasie.

WAŻNE

Sprawdź, korzystając z zamieszczonych dalej przykładów, czy regulamin Twojej rady rodziców zawiera wszystkie niezbędne elementy, a także czy nie ma w nim zapisów, które mogą przeszkadzać w sprawnym działaniu rady.

UCHWAŁY RADY RODZICÓW

Oprócz regulaminu dość często rada rodziców musi przyjmować rozmaite uchwały. Właściwie wszystkie decyzje rady powinny mieć formę uchwały, a na pewno te, których podjęcie wynika bezpośrednio z ustawowych kompetencji rady. Tak więc w ciągu roku rada podejmie uchwały m.in. w sprawie:

- przyjęcia regulaminu rady rodziców,
- wyboru władz rady rodziców,
- przyjęcia preliminarza na dany rok szkolny,
- w sprawie stroju jednolitego (tzw. mundurków),
- w sprawie dobrowolnych składek na radę rodziców,
- w sprawie zaopiniowania projektu planu finansowego szkoły.

Każda uchwała podejmowana przez radę rodziców składa się z kilku stałych elementów:

- nagłówka, który zawiera numer uchwały, jej datę i tytuł,
- wprowadzenia, które zawiera przywołanie podstawy przyjęcia uchwały (może to być odwołanie do regulaminu rady rodziców albo bezpośrednio do ustawy o systemie oświaty),
- treści, a więc części zasadniczej uchwały,
- podpisu przewodniczącego rady, który potwierdza przyjęcie uchwały przez radę rodziców (ciekawostka: przewodniczący składa swój podpis w imieniu rady jako jej szef – nawet wtedy, gdy sam głosował przeciwko tej uchwale).

W dalszej części znajduje się kilka przykładów uchwał rady rodziców. Oczywiście można je potraktować jako wzorzec do wykorzystania w pracy swojej rady.

**Uchwała nr 1/2008 Rady Rodziców
Szkoły Podstawowej nr 1 w Radosnej Wólce
z dnia 15 września 2008 r.
w sprawie Regulaminu Rady Rodziców**

1. Na podstawie art. 53 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) Rada Rodziców uchwała Regulamin Rady Rodziców Szkoły Podstawowej nr 1 w Radosnej Wólce w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.
2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

(–) *Jan Kowalski*
Przewodniczący Rady Rodziców

REGULAMIN
Rady Rodziców Szkoły Podstawowej numer 1 w Radosnej Wólce

Rozdział I
Cele i zadania Rady Rodziców

§ 1

Ilekcroć w dalszych przepisach jest mowa bez bliższego określenia o:

- 1) Szkole – należy przez to rozumieć Szkołę Podstawową numer 1 w Radosnej Wólce,
- 2) Statucie – należy przez to rozumieć Statut Szkoły,
- 3) Dyrektorze – należy przez to rozumieć Dyrektora Szkoły,
- 4) Radzie – należy przez to rozumieć Radę Rodziców Szkoły,
- 5) radzie klasowej – należy przez to rozumieć radę wybieraną przez rodziców uczniów poszczególnych oddziałów szkolnych,
- 6) Przewodniczącym, wiceprzewodniczącym, sekretarzu, skarbniku – należy przez to rozumieć odpowiednio osoby pełniące te funkcje w Radzie,
- 7) Prezydium – należy przez to rozumieć Prezydium Rady,
- 8) Komisji rewizyjnej – należy przez to rozumieć Komisję rewizyjną Rady.

§ 2

1. Podstawowym celem Rady jest reprezentowanie interesów rodziców uczniów Szkoły przez podejmowanie działań, jako organu Szkoły, wynikających z przepisów oświatowych, statutu oraz niniejszego regulaminu.
2. Rada realizuje swoje cele w szczególności przez:
 - 1) pobudzanie aktywności i organizowanie różnorodnych form działalności na rzecz rozwoju Szkoły,
 - 2) zapewnienie rodzicom wpływu na działalność Szkoły poprzez wyrażanie i przekazywanie Dyrektorowi i innym organom Szkoły, organowi prowadzącemu i organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny stanowiska w sprawach związanych z działalnością Szkoły,
 - 3) formułowanie opinii w sprawach przewidzianych przepisami prawa,
 - 4) finansowe i organizacyjne wspieranie działalności statutowej Szkoły,
 - 5) wspieranie działalności samorządu uczniowskiego,

- 6) współpracę z Dyrektorem i nauczycielami Szkoły w celu poprawy jakości jej pracy.

Rozdział II

Struktura i zasady wyborów Rady oraz jej organów wewnętrznych

§ 3

1. W skład Rady wchodzi po jednym przedstawicielu rad klasowych wybranym przez zebranie rodziców uczniów każdej klasy w tajnych wyborach. Wybór następuje zwykłą większością głosów.
2. W przypadku wygaśnięcia mandatu członka Rady przeprowadza się wybory uzupełniające.
3. Sprawy związane z procedurą wyborczą rozstrzyga zebranie rodziców uczniów danej klasy.

§ 4

1. Rada wybiera w głosowaniu jawnym:
 - Prezydium Rady,
 - Komisję rewizyjną Rady.
2. W skład Prezydium, którego liczebność określa w uchwale Rada, wchodzi: przewodniczący, wiceprzewodniczący, sekretarz i skarbnik.
3. W skład Komisji rewizyjnej, której liczebność określa w uchwale Rada, wchodzi: przewodniczący oraz 1–3 członków.

§ 5

1. Rada działa przez zebrania plenarne oraz organy wewnętrzne.
2. Zebrania Rady zwołuje się co najmniej 3 razy w roku szkolnym, przy czym w każdym semestrze musi się odbyć przynajmniej jedno spotkanie Rady.
3. Zebranie Rady zwołuje Przewodniczący z własnej inicjatywy bądź na pisemny wniosek poszczególnych rad klasowych lub Dyrektora.
4. Uchwały Rady, Prezydium, Komisji rewizyjnej i rad klasowych podejmowane są zwykłą większością głosów obecnych członków.
5. W zebraniach Rady, Prezydium oraz Komisji rewizyjnej mogą brać udział z głosem doradczym zaproszone osoby, w szczególności: Dyrektor, pedagog szkolny i nauczyciele.

Rozdział III

Kompetencje i zasady działania Rady oraz jej organów wewnętrznych

§ 6

1. Rada jest społecznym organem Szkoły, który reprezentuje ogół rodziców uczniów Szkoły.
2. Do kompetencji Rady należy w szczególności:
 - 1) występowanie we wszystkich sprawach dotyczących Szkoły do Dyrektora oraz pozostałych organów Szkoły, a także do organu prowadzącego i organu sprawującego nadzór nad Szkołą,
 - 2) uchwalanie w porozumieniu z radą pedagogiczną programu wychowawczego Szkoły i programu profilaktyki,
 - 3) opiniowanie projektu planu finansowego składanego przez Dyrektora,
 - 4) opiniowanie szkolnego zestawu programów nauczania i podręczników,
 - 5) opiniowanie programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania,
 - 6) opiniowanie możliwości podjęcia w Szkole działalności przez stowarzyszenie lub inną organizację, w szczególności organizację harcerską,
 - 7) występowanie z wnioskiem o wprowadzenie lub zniesienie obowiązku noszenia przez uczniów na terenie Szkoły stroju jednolitego oraz udział w określaniu jego wzoru,
 - 8) występowanie z wnioskami o dokonanie oceny pracy nauczycieli,
 - 9) występowanie z wnioskiem o utworzenie Rady Szkoły,
 - 10) wybór przedstawicieli rodziców do Rady Szkoły, komisji oraz innych ciał, w których przepisy przewidują udział przedstawicieli rodziców uczniów Szkoły,
 - 11) uchwalanie corocznego preliminarza Rady lub jego zmian,
 - 12) zatwierdzanie rocznego sprawozdania finansowego Rady po zbadaniu sprawozdania przez Komisję rewizyjną i przedstawieniu przez nią opinii w tej sprawie,
 - 13) uchwalanie propozycji wysokości składek rodziców Szkoły.

§ 7

1. Do podstawowych zadań Prezydium należy:
 - 1) bieżące kierowanie pracami Rady w okresie między zebraniem, w tym gospodarką finansową Rady,
 - 2) realizacja preliminarza Rady,
 - 3) wykonywanie uchwał Rady,

- 4) zatrudnianie osób (zlecenie usług) niezbędnych dla realizacji zadań Rady.
3. Prezydium reprezentuje Radę i ogół rodziców uczniów szkoły wobec Dyrektora i innych organów Szkoły oraz na zewnątrz.

§ 8

1. Komisja Rewizyjna jest organem sprawującym kontrolę nad działalnością Prezydium.
2. Do kompetencji Komisji rewizyjnej należy w szczególności:
 - 1) kontrolowanie co najmniej raz w roku całokształtu działalności finansowej Prezydium pod względem zgodności z obowiązującymi przepisami,
 - 2) przedstawianie Radzie informacji i wniosków wynikających z przeprowadzonych kontroli,
 - 3) opiniowanie rocznego sprawozdania finansowego Rady,
 - 4) wykonywanie innych zadań kontrolnych zleconych przez Radę.

§ 9

1. Pracami Rady i Prezydium kieruje przewodniczący, a w razie jego nieobecności wiceprzewodniczący.
2. Członkowie Prezydium wykonują swoją pracę społecznie.
3. W przypadku wygaśnięcia mandatu członka Prezydium, Rada przeprowadza wybory uzupełniające na zwolnione miejsce.

§ 10

1. Rada, Komisja rewizyjna i Prezydium dokumentują swoje zebrania i podejmowane podczas zebrań czynności w formie protokołu.
2. Protokół podpisuje osoba protokołująca i przewodniczący obrad.

§ 11

1. Rada klasowa reprezentuje ogół rodziców uczniów oddziału szkolnego wobec Dyrektora i innych organów Szkoły.
2. Do zadań rady klasowej należy w szczególności:
 - 1) realizowanie celów Rady na terenie danego oddziału szkolnego,
 - 2) prezentowanie opinii i wniosków formułowanych przez rodziców uczniów oddziału szkolnego wobec Dyrektora i nauczycieli,
 - 3) występowanie z wnioskami, w tym dotyczącymi organizacji pracy Szkoły oraz oceny pracy dorobku zawodowego nauczycieli, do Rady i Prezydium.

3. Pracami rady klasowej kieruje jej przewodniczący, a w razie jego nieobecności inny członek rady klasowej.

Rozdział IV

Zasady gospodarki finansowej i wydatkowania funduszy Rady

§ 12

1. Główne źródła funduszy Rady to: dobrowolne składki rodziców, a także darowizny od osób fizycznych i prawnych oraz dochody z innych źródeł.
2. Fundusze Rady mogą być wydatkowane na wspieranie celów statutowych Szkoły, w tym szczególnie udzielanie Szkole pomocy materialnej w zakresie realizacji programu wychowania i opieki nad uczniami.
3. Pisemne wnioski o przyznanie środków z funduszu Rady mogą składać:
 - 1) Dyrektor,
 - 2) nauczyciele,
 - 3) pedagog szkolny,
 - 4) rady klasowe,
 - 5) samorząd uczniowski.

§ 13

1. Podstawą działalności finansowej Rady jest roczny preliminarz. Za jego realizację odpowiada Prezydium.
2. W działalności finansowej Rady obowiązują zasady celowego i oszczędnego gospodarowania środkami społecznymi.

Rozdział V

Zmiany Regulaminu i przepisy końcowe

§ 14

Sprawy niuregulowane w Regulaminie rozstrzyga Rada w drodze uchwały.

§ 15

Zmiana Regulaminu odbywa się w trybie i na zasadach właściwych dla jego uchwalenia.

**Uchwała nr 2/2008 Rady Rodziców
Szkoły Podstawowej nr 1 w Radosnej Wólce
z dnia 15 września 2008 r.
w sprawie określenia liczebności i wyboru składu
Prezydium Rady oraz Komisji rewizyjnej**

Na podstawie § 4 Regulaminu Rady Rodziców Szkoły Podstawowej nr 1 w Radosnej Wólce:

1. Rada określa w następujący sposób liczebność organów Rady Rodziców:
 - w skład Prezydium Rady wchodzi: przewodniczący, wiceprzewodniczący, sekretarz oraz skarbnik,
 - w skład Komisji rewizyjnej wchodzi: przewodniczący i dwóch członków.

2. Rada wybiera Prezydium Rady w składzie:
 - Jan Kowalski – przewodniczący Rady
 - Anna Nowak – wiceprzewodniczący
 - Katarzyna Literat – sekretarz
 - Adam Złotnicki – skarbnik.

3. Rada wybiera Komisję rewizyjną Rady w składzie:
 - Włodzimierz Skarbek – przewodniczący Komisji
 - Katarzyna Skrupulatna – członek Komisji
 - Marzena Wnikliwa – członek Komisji.

4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

(-) Jan Kowalski
Przewodniczący Rady Rodziców

**Uchwała nr 3/2008 Rady Rodziców
Szkoły Podstawowej nr 1 w Radosnej Wólce
z dnia 15 września 2008 r.
w sprawie składek na Radę Rodziców**

1. Na podstawie § 6 ust. 3 pkt 13 Regulaminu Rady Rodziców Rada Rodziców uchwala propozycję dobrowolnej składki na Radę Rodziców w roku szkolnym 2008/2009 w minimalnej wysokości 5 zł miesięcznie.
2. Składka może być opłacana miesięcznie, kwartalnie, semestralnie lub za cały rok.
3. Gdy w Szkole uczy się więcej niż jedno dziecko, minimalna składka za drugie i kolejne dziecko wynosi 50% zwykłej składki.
4. Składki należy wpłacać w księgowości Szkoły.
5. Fundusze zebrane w roku szkolnym 2008/2009 zostaną przeznaczone w pierwszej kolejności na:
 - nagrody na koniec roku szkolnego,
 - sfinansowanie wpisowego w konkursach przedmiotowych dla uczniów,
 - dofinansowanie zabawy karnawałowej dla wszystkich klas,
 - koncerty muzyczne odbywające się w Szkole co drugi miesiąc.
6. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

(-) Jan Kowalski
Przewodniczący Rady Rodziców

**Uchwała nr 6/2008 Rady Rodziców
Szkoły Podstawowej nr 1 w Radosnej Wólce
z dnia 13 listopada 2008 r.
w sprawie zaopiniowania projektu planu finansowego Szkoły na rok 2009**

1. Na podstawie art. 54 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) Rada Rodziców opiniuje pozytywnie projekt planu finansowego Szkoły na rok 2009 przedstawiony przez Dyрекcję Szkoły w dniu 4 listopada 2008 r.
2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

(-) Jan Kowalski
Przewodniczący Rady Rodziców

**Uchwała nr 1/2009 Rady Rodziców
Szkoły Podstawowej nr 1 w Radosnej Wólce
z dnia 6 stycznia 2009 r.
w sprawie obowiązku noszenia przez uczniów na terenie szkoły
jednolitego stroju**

1. Na podstawie art. 64a ust. 7 w związku z art. 64a ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), Rada Rodziców, biorąc pod uwagę opinie rodziców wrażone na zebraniach w grudniu 2008 roku oraz stanowisko samorządu uczniowskiego, wnioskuje o zniesienie obowiązku noszenia przez uczniów jednolitego stroju na terenie Szkoły Podstawowej nr 1 w Radosnej Wólce.

2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

(-) Jan Kowalski
Przewodniczący Rady Rodziców

**Uchwała nr 2/2009 Rady Rodziców
Szkoły Podstawowej nr 1 w Radosnej Wólce
z dnia 26 stycznia 2009 r.
w sprawie przystąpienia do programu „Szkoła bez przemocy”**

1. Na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), Rada Rodziców wnioskuje do Rady Pedagogicznej o podjęcie działań w celu przystąpienia Szkoły do programu społecznego „Szkoła bez przemocy”.
2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

(–) Jan Kowalski
Przewodniczący Rady Rodziców

FINANSE RADY RODZICÓW

FORMALNOŚCI ZWIĄZANE
Z FINANSAMI RADY RODZICÓW
FUNDUSZE RADY RODZICÓW

FORMALNOŚCI ZWIĄZANE Z FINANSAMI RADY RODZICÓW

Rozpoczęcie pracy przez radę rodziców wymaga znajomości podstawowych informacji dotyczących spraw formalnych, związanych przede wszystkim z prowadzoną działalnością finansową.

Od razu musimy uprzedzić, że jest to materia trudna i, niestety, niejednoznaczna. Postaramy się więc precyzyjnie omówić te zagadnienia, z którymi są największe problemy, wskazując, czego jesteśmy pewni, a które zagadnienia są ciągle niepewne, a tym samym wymagają szczególnej ostrożności.

CZYM JEST RADA RODZICÓW

Większość problemów dotyczących formalności związana jest z tym, że nie bardzo wiadomo, czym właściwie jest rada rodziców. Wiadomo tylko, że jest organem szkoły, nie ma osobowości prawnej i nie jest organizacją pozarządową. To skutkuje tym, że ani osoby fizyczne, ani osoby prawne nie mogą odliczyć sobie od podatku darowizn przekazywanych na radę rodziców.

Problem pojawia się z określeniem, czy rada rodziców jest płatnikiem podatku od osób prawnych, bo to, że nie ma osobowości prawnej, o niczym nie świadczy, a naczelnicy różnych urzędów skarbowych różnie interpretują te same przepisy.

ZATRUDNIANIE

Rada rodziców może zatrudnić pracownika, np. księgowego na umowę zlecenie. I w tym wypadku ciężą na radzie rodziców obowiązki takie, jak na każdym innym podmiocie zawierającym taką umowę, tzn. należy odprowadzić do urzędu skarbowego zaliczkę na podatek, a także przelać składkę na ubezpieczenie zdrowotne (na konto ZUS).

KONTO BANKOWE

Żeby przelać składkę do ZUS trzeba oczywiście mieć konto w banku. Zresztą w ogóle warto je mieć, ponieważ jest to dużym ułatwieniem. Choćby dlatego, że część rodziców z pewnością łatwiej i chętniej będzie dokonywała wpłat na radę rodziców przelewem, a nie gotówką.

Okazuje się, że z tym również bywają problemy. Nie wszystkie banki są chętne do zakładania konta radom rodziców. Powód? Ciągle ten sam – nie wiadomo, czym ta

rada rodziców właściwie jest. Jeśli jakiś bank w ogóle bierze pod uwagę założenie konta radzie, to najczęściej warunkiem jego otwarcia jest posiadanie numeru identyfikacyjnego REGON oraz numeru identyfikacji podatkowej (NIP).

REGON

Z informacji, które uzyskaliśmy z Głównego Urzędu Statystycznego, wynika, że rady rodziców nie wykazują cech podmiotów gospodarki narodowej, zaś rejestr REGON, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. Nr 88 poz. 439 z późn. zm.) to krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej. Dlatego rady rodziców z zasady nie są wpisywane przez urzędy statystyczne do rejestru REGON. Tak więc inne instytucje nie powinny od nich wymagać numeru identyfikacyjnego REGON.

Wynika z tego, że rada rodziców nie ma obowiązku zgłaszania się do GUS w celu nadania numeru REGON, ale także nie otrzyma tego numeru nawet wtedy, gdy z własnej woli zwróci się o jego nadanie. Mówiąc krótko: nie jest możliwe uzyskanie przez radę rodziców numeru REGON!

NIP

Drugim numerem, który jest najczęściej żądany przez banki do otworzenia konta radzie rodziców, jest numer NIP. Zdarza się jednak, że urzędy skarbowe odmawiają jego nadania. I – prawdę mówiąc – to dobra sytuacja, bowiem jeśli urząd skarbowy odmawia nadania NIP-u, oznacza to, że nie traktuje rady rodziców jako podatnika. A to świetna informacja, bo możemy spać spokojnie, czy komuś z tego urzędu nie wpadnie do głowy, aby żądać od rady rodziców płacenia podatku od osób prawnych, składania deklaracji podatkowych itp.

Ale numer NIP nie jest nadawany wyłącznie podatnikom. Jest nadawany także płatnikom składek ZUS. Wystarczy więc, że oświadczymy w urzędzie skarbowym, że chcemy zatrudnić kogoś na umowę zlecenie i w związku z tym płacić składki na ZUS, a urząd nie powinien nam odmówić nadania NIP-u – tak potrzebnego do założenia konta.

PROWADZENIE KSIĘGOWOŚCI

Duży strach wśród rad rodziców budzi groźba prowadzenia rozbudowanej księgowości – niczym w działalności gospodarczej. Tu jednak dobra wiadomość – nie ma takiej konieczności. Wynika to z informacji, jaką otrzymaliśmy z Departamentu Rachunkowości Ministerstwa Finansów:

Departament Rachunkowości uprzejmie informuje, iż katalog podmiotów zobligowanych do stosowania przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2002r. Nr 76, poz. 694 ze zm.) został określony w art. 2 ust. 1 ustawy.

Rada rodziców jest organem powołanym na podstawie art. 53 ustawy z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) o systemie oświaty. W celu wspierania działalności statutowej szkoły zgodnie z art. 54 ust. 8 rada rodziców może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek rodziców oraz innych źródeł. Zasady wydatkowania funduszy rady rodziców określa regulamin. Jednostką organizacyjną jest szkoła a działalność prowadzona przez radę rodziców może być jedynie w imieniu rodziców lub opiekunów i finansowana z ich dobrowolnych składek.

Mając powyższe na uwadze, rada rodziców nie jest jednostką zobligowaną do stosowania ustawy o rachunkowości, a zatem – w opinii Departamentu Rachunkowości – nie ma obowiązku prowadzenia przez radę rodziców ewidencji księgowej w oparciu o powyższą ustawę. Jednakże dla przejrzystości finansów rady rodziców zasadnym byłoby stosowanie ewidencji uproszczonej pozwalającej na rozliczenie zgromadzonych funduszy.

Nic dodać, nic ująć – nie musimy na szczęście w radzie rodziców prowadzić księgowości, ale – o czym już wspominaliśmy kilkakrotnie – powinniśmy zadbać o przejrzystość działań rady rodziców, szczególnie w dziedzinie finansów.

FUNDUSZE RADY RODZICÓW

ŹRÓDŁA FUNDUSZY RADY RODZICÓW

Podstawowym źródłem funduszy rady rodziców (o którym wprost mówi ustawa o systemie oświaty) są dobrowolne składki rodziców. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na kilka spraw:

- Składki rodziców są dobrowolne – tak wynika z ustawy, a więc nie można kazać rodzicom dokonywać wpłat, nie można ich także zmusić, aby wpłacili konkretną kwotę. Mamy nadzieję, że sceny z lat minionych, kiedy z powodu braku wpłaty na komitet rodzicielski straszono dziecko, że nie dostanie na koniec roku świadectwa, już odeszły w zapomnienie. Skoro nie ma tu przymusu, musimy zadbać, aby główną motywacją dla rodziców było poczucie, że warto dokonać wpłaty, że będzie ona przeznaczona na ważne, wspólne cele, a więc w praktyce te pieniądze są przeznaczone dla ich dziecka.
- Mimo że składka jest dobrowolna, zachęcamy do określania jej sugerowanej wysokości. To bardzo ważne, aby rodzice mieli punkt odniesienia, aby sami nie musieli zgadywać, jaka kwota będzie odpowiednia.
- Warto podkreślać, że każda kwota jest ważna – w ten sposób zachęcamy do wpłaty osoby, które nie mogą lub nie chcą wpłacić składki w pełnej wysokości.
- Warto ustalać dokonywanie wpłaty w sposób jak najbardziej dogodny dla rodziców, a więc umożliwić wpłacanie w ratach, dać możliwość dokonania wpłaty przelewem na konto czy przelewem internetowym.
- Dobrym, sprawdzonym pomysłem jest wprowadzenie współzawodnictwa klas – która wpłaci najszybciej albo która wpłaci najwięcej w przeliczeniu na jednego ucznia. Nagrodą może być dofinansowanie do wycieczek klasowych.
- Dość często sygnalizowanym problemem jest uchylanie się od płacenia składek na radę rodziców przez rodziców, którzy jednocześnie są nauczycielami w szkole. Oczywiście, że mogą oni (jak wszyscy inni rodzice) nie płacić składek, gdyż są one przecież dobrowolne. Jednak fakt bycia nauczycielem (a także emerytem, rencistą, radnym, znajomym pani dyrektor itd.) nie powinien być w żaden sposób podstawą do automatycznego zwolnienia z opłacania składek.

Oprócz składek, można pozyskiwać środki dla rady rodziców także z innych źródeł. W szczególności rodzice mogą prowadzić akcje zarobkowe, a także – korzystając ze swych znajomości – pozyskiwać dla szkoły sponsorów (więcej o tym piszemy w części „Formy działania rady rodziców”).

WYDATKOWANIE FUNDUSZY RADY RODZICÓW

O tym, na co wydawać fundusze rady rodziców, właściwie można byłoby nie pisać w ogóle – przecież każda rada rodziców najlepiej wie, co jest potrzebne uczniom, co jest potrzebne jej szkole. W związku z pojawiającymi się często wątpliwościami, warto podkreślić, że właściwie nie ma żadnych ograniczeń co do tego, na co mogą być przeznaczone środki rady rodziców – można przyjąć, że wystarczy, aby wydatki były zgodne z zasadniczym celem działania rady rodziców, którym jest wspieranie szkoły w wykonywaniu jej obowiązków. Dowodem niech będzie lista przykładowych wydatków rad rodziców (uwaga: są to wydatki autentyczne, dostosowane do lokalnych potrzeb, więc nie wszystkie muszą się wydawać sensowne):

- dofinansowanie dzieci, które nie mogą pojechać na zieloną szkołę, bo nie stać ich rodziców na ten wydatek,
- nagrody dla najlepszych uczniów na koniec roku,
- zakup książek – lektur do biblioteki szkolnej,
- sfinansowanie dodatkowej lekcji angielskiego dla klas 4–6,
- zakup nowego oprogramowania do pracowni informatycznej,
- dofinansowanie wpisowego dla uczniów biorących udział w konkursie przedmiotowym,
- wydrukowanie folderu reklamującego szkołę,
- koszty transportu szkolnej drużyny koszykówki na rozgrywki wojewódzkie,
- sfinansowanie paczek świątecznych dla uczniów klas 1–3,
- założenie kamer do monitoringu terenu szkoły,
- zatrudnienie instruktora prowadzącego kółko teatralne,
- dofinansowanie drużyny harcerskiej działającej na terenie szkoły,
- wykonanie nowej tablicy upamiętniającej bohatera szkoły,
- wykupienie zajęć edukacyjnym w muzeum.

WAŻNE

Przyjrzyj się preliminarzowi Twojej rady rodziców na bieżący rok. Może dzięki zamieszczonym powyżej przykładom określicie nowe potrzeby, które warto uwzględnić w preliminarzu?

DZIAŁALNOŚĆ RADY RODZICÓW

PLANOWANIE PRACY RADY RODZICÓW
FORMY PRACY RADY RODZICÓW
PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA RODZICÓW
W CELU ROZWIĄZANIA PROBLEMÓW W SZKOLE
SPOSOBY AKTYWIZOWANIA RODZICÓW DO DZIAŁANIA
WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDEM UCZNIOWSKIM

PLANOWANIE PRACY RADY RODZICÓW

Wiele rad rodziców działa bez planu pracy a tematykę ich spotkań narzuca rok szkolny. We wrześniu rada spotyka się, aby dokonać wyborów, w czerwcu, aby podsumować rok swego działania, zwłaszcza wydatkowanie pieniędzy. Właściwie celem działania takiej rady jest tylko zbieranie środków finansowych wspomagających działalność szkoły. Często to dyrektor szkoły jest jedynym lub głównym inicjatorem spotkań rady. Można i tak, jednak prawdziwie autonomiczna rada rodziców powinna pracować zgodnie z przyjętym planem pracy na cały rok szkolny, a celu swojego działania nie ograniczać do zebrania i wydania środków finansowych oraz opiniowania tematów proponowanych przez dyrektora szkoły.

W skład rady rodziców wchodzi najczęściej osoby pracujące i zajęte. Jeśli mają poświęcić swój czas dodatkowo na działania w szkole, muszą mieć poczucie, że robią coś naprawdę potrzebnego, ważnego i sensownego. Samo zbieranie pieniędzy z dobrowolnych wpłat czy opiniowanie tematów przedstawionych przez dyrektora szkoły nie jest tak ważnym i twórczym zadaniem, aby mogło do rady rodziców przyciągnąć ludzi, którzy chcą zrobić dla szkoły coś konkretnego. Należy więc zadbać o to, aby cel działania rady był szerszy, odpowiadał na realne potrzeby i był akceptowany przez rodziców.

Jednym z głównych hamulców, jakie włączają się u osoby dorosłej, gdy proponujemy jej zaangażowanie w nowe działania, jest obawa o zbyt dużą ilość czasu, jaką jej zajmie. Ludzie lubią wiedzieć, ile czasu i w jakich terminach mają poświęcić dodatkowej działalności. To kolejny argument przemawiający za tym, że plan pracy rady rodziców jest potrzebny. Tylko jak się zabrać za planowanie?

WAŻNE

Warto planować działania rady rodziców, bo:

- łatwiej osiągnąć cel, gdy jest on jasno określony i znamy drogę do niego,
- konkretny i realny cel motywuje do działania,
- jeżeli będziemy robili rzeczy ważne i ciekawe, z roku na rok będzie nas (zaangażowanych rodziców) coraz więcej,
- mając cel i plan działania, możemy lepiej zarządzać finansami rady rodziców,
- na zaplanowane, a nie chaotyczne działania łatwiej znaleźć sponsora,
- w ten sposób oszczędzamy czas swój i innych.

ETAP I – IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW

Plan pracy rady rodziców powinien odpowiadać na problemy, które rodzice wspólnie uznają za ważne. Na rozmowę o problemach warto poświęcić dużo czasu podczas wrześnieowego spotkania rady. Jeżeli mamy rodziców aktywnych i otwartych, wystarczy szczerza rozmowa na temat tego, co ich w szkole niepokoi, co chcieliby w niej zmienić, jaki problem szkoły lub środowiska lokalnego uważają za najważniejszy. Jeżeli jednak nasza rada jest organem mało zżytym, którego członkowie raczej biernie uczestniczą w obradach, lepiej przeprowadzić kilka ćwiczeń w mniejszych grupach. Każdy z zespołów można poprosić o przedyskutowanie sytuacji szkoły pod kątem innego zagadnienia: wyniki nauczania, efekty wychowawcze, bezpieczeństwo, współpraca z nauczycielami, inwestycje itd. Można też przygotować listę przykładowych problemów i poprosić każdy zespół o dopisanie do niej jeszcze dwóch, autentycznie związanych z waszą szkołą, a potem o wypunktowanie problemów (w skali od 1 do 10) – od najważniejszego do najmniej wpływającego na życie szkoły.

PROBLEMY NASZEJ SZKOŁY (przykład)

1. Agresja wśród uczniów.
2. Bardzo słaba sytuacja materialna uczniów.
3. Bardzo zróżnicowana sytuacja materialna uczniów (od bardzo bogatych po bardzo ubogich).
4. Rodzice nie angażują się w życie szkoły.
5. Brak interesujących zajęć pozalekcyjnych dla dzieci.
6. Coraz mniej dzieci wyjeżdża na wycieczki szkolne.
7. Rodzice nie wpłacają dobrowolnej składki na konto rady rodziców.
8. Nauczyciele nie potrafią/nie chcą współpracować z rodzicami.
9. Budynek szkolny nie zapewnia dzieciom bezpieczeństwa.

W trakcie omawiania wniosków kolejnych zespołów wywiąże się dyskusja, podczas której już bez skrupowania rodzice wskażą nie tylko kolejne problemy, ale też pomysły na ich rozwiązanie. Należy jednak pamiętać, że nie każdy problem, nawet bardzo ważny z punktu widzenia szkoły i rodziców, będzie dobrym głównym tematem do działania dla rady rodziców, bo nie z każdym problemem coś konkretnego rada

rodziców może zrobić. A to dla niej mamy wypracować cele działania, a nie dla dyrektora czy grona pedagogicznego.

Przykład: w szkole nie ma stołówki, w istniejącym budynku brakuje miejsca i warunków do jej zorganizowania, a wokół szkoły nie ma miejsca na ewentualną rozbudowę. A więc bardzo ważny problem, ale nie do rozwiązania ani przez zebranie środków finansowych, ani przez lobbowanie sprawy w mieście. Ale już w rozwiązywaniu problemów związanych z poprawieniem bezpieczeństwa w szkole, ze zmianą nawyków żywieniowych uczniów, z rozbudowaniem oferty zajęć pozalekcyjnych, zdobywaniem przez szkołę imienia czy wsparciem remontu szkoły rada rodziców może postawić przed sobą konkretne zadania i osiągnąć istotne rezultaty.

ETAP II – KONSTRUOWANIE CELÓW

Cele działania rady rodziców są powiązane z kompetencjami, jakie na rady rodziców nakładają ustawy: o systemie oświaty oraz Karta nauczyciela, a także statut szkoły.

WAŻNE

Czy pamiętasz kompetencje rady rodziców?
Wypisz je bez zaglądania do poprzednich rozdziałów:

Gdyby jednak jako cel działania na dany rok szkolny uznać wszystko to, co zostało wymienione w powyższych dokumentach, trudno będzie określić, co naprawdę jest do zrobienia, co jest najważniejsze, co jest priorytetem.

Dlatego właśnie kolejnym etapem planowania musi być precyzyjne określenie głównego celu lub kilku najważniejszych celów. Pewne cele rady rodziców mają charakter stały, rok w rok są dla nas ważne (np. pozyskiwanie środków na działania rady, zapewnienie dzieciom bezpiecznego pobytu w szkole, zwiększenie zaangażowania rodziców w życie szkoły), inne są ważne tylko w konkretnym roku (wsparcie działań szkoły w przygotowaniach do jubileuszu czy nadania imienia). Do wytyczenia celów na dany rok szkolny bardzo pomocny będzie wynik dyskusji na temat problemów szkoły, o której wspominaliśmy wcześniej.

Dobrze sformułowany cel musi być konkretny, tzn. jednoznaczny, taki, którego zrozumienie nie stanowi kłopotu nie tylko dla tych, którzy go opracowywali, ale również dla żadnego innego rodzica.

Cel powinien mieć również określony czas realizacji. Zwykle cele w planie pracy rady rodziców określane są na cały rok szkolny, więc horyzont czasowy, nawet jeśli nie zostanie sprecyzowany, jest w domyśle znany. Jeśli jednak jakiś cel ma być osiągnięty w krótszym przedziale czasowym (do końca pierwszego półroczna, do końca wakacji letnich), należy to dokładnie określić.

Dobrze sformułowany cel powinien być mierzalny – a więc tak sformułowany, by można było bez problemu stwierdzić, kiedy zostanie zrealizowany. Jeżeli cel sformulujemy w następujący sposób: „Zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w szkole” – to tak naprawdę nie będziemy wiedzieli, co będzie świadczyło o osiągnięciu celu. Czy to, że pojawi się 6 kamer monitorujących zachowania dzieci? Czy zbudowanie nowego ogrodzenia boiska? Czy przeszkolenie pracowników szkoły z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej? A może dopiero zrealizowanie każdego z tych działań? Warto więc konkretniej sformułować cel.

Oto przykłady dobrze sprecyzowanych celów:

- Aby zwiększyć bezpieczeństwo dzieci w szkole, zostaną zakupione kamery w takiej liczbie, aby każdy hol, świetlica oraz cały teren boiska szkolnego był w zasięgu monitoringu.
- Pozyskanie 3 nowych sponsorów na działania rady rodziców.
- Pozyskanie środków finansowych i rzeczowych niezbędnych do wyremontowania sali multimedialnej i wyremontowanie jej w czasie wakacji letnich 2009 r.
- Pomoc samorządowi uczniowskiemu w przygotowaniu i wydrukowaniu do końca roku przynajmniej trzech numerów gazetki szkolnej, każdy w nakładzie 500 egz.

Oczywiście założone cele muszą być osiągalne, realne. Zbyt ambitny cel wydaje się od razu nierealny i przez to wcale nie motywuje do działania!

Z drugiej jednak strony cel powinien być istotnym krokiem naprzód, który spowoduje konkretną zmianę i przyniesie realizującym satysfakcję. Na działania, które nie wnoszą czegoś ważnego, nie warto poświęcać czasu!

Nawet najlepiej sformułowany cel – określony w czasie, konkretny i ambitny nie będzie realizowany, jeżeli nie uzyska akceptacji ogółu rodziców. Najważniejszą wartością rady rodziców są ludzie i to oni muszą wiedzieć, w jakim celu działają, rozumieć priorytety i utożsamiać się z nimi.

WAŻNE

Dobrze sprecyzowany cel jest:

- określony w czasie,
- mierzalny,
- akceptowany,
- konkretny i jednoznaczny,
- realny,
- motywujący.

Wiemy już, jakie problemy uznajemy za szczególnie ważne i pilne do rozwiązania, postawiliśmy sobie cele, teraz czas wyznaczyć konkretne zadania.

PROBLEM	CEL	ZADANIA
Dzieci nie są bezpieczne podczas przerw, zbyt wiele jest agresji i niebezpiecznych zachowań uczniów.	Rozbudowanie systemu monitoringu, tak aby na każdym holu, w świetlicy i boisku szkolnym były kamery.	?

<p>Oferta zajęć pozalekcyjnych nie odpowiada na faktyczne zainteresowania dzieci, nie ma żadnych zajęć rozwijających ich pasje i zainteresowania.</p>	<p>Zaangażowanie rodziców i innych wolontariuszy do zorganizowania kilku zajęć pozalekcyjnych (nauki gry na gitarze, koła szachowego, kursu tańca i warsztatów plastycznych oraz koła turystyczno-krajoznawczego) do końca I półrocza.</p>	<p>?</p>
<p>Rodzice nie angażują się w życie szkoły oraz nie wpłacają dobrowolnych składek na działania rady rodziców.</p>	<p>Zwiększenie zaangażowania rodziców w życie szkoły, tak aby:</p> <ul style="list-style-type: none"> – o 100% zwiększyć kwotę wpłacaną na konto rady rodziców, – powstały i aktywnie działały stałe zespoły tematyczne rady rodziców, – wszyscy rodzice wiedzieli, co robi rada i w czym mogą pomóc. 	<p>?</p>

ETAP III – WYZNACZENIE ZADAŃ

Kiedy już wiadomo, co jest dla nas ważne, co chcemy osiągnąć w danym roku szkolnym, czas wytyczać zadania. To bardzo ważny etap planowania, bo dopiero cel przełożony na konkretne zadania staje się bardziej realny, osiągalny. Jest to również ten etap pracy, gdy można zaangażować dużą liczbę rodziców, nie tylko tych formalnie zasiadających w radzie.

CEL	PRZYKŁADOWE ZADANIA	DO KIEDY, KTO?
<p>Rozbudowanie systemu monitoringu, tak aby na każdym holu, w świetlicy i boisku szkolnym były kamery.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskanie sponsora. 2. Ustalenie z dyrektorem szkoły, w jakich miejscach powinny pojawić się kamery. 3. Zakup kamer. 4. Montaż kamer. 	
<p>Zaangażowanie rodziców i innych wolontariuszy do zorganizowania zajęć pozalekcyjnych (nauki gry na gitarze, koła szachowego, kursu tańca i warsztatów plastycznych oraz koła turystyczno-krajoznawczego) do końca I półrocza.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ogłoszenie na stronie internetowej rady rodziców i na tablicy ogłoszeń rady w szkole na temat poszukiwania wolontariuszy, którzy mogliby poprowadzić w szkole zajęcia pozalekcyjne. 2. Przeprowadzenie indywidualnych rozmów z osobami, które chcielibyśmy pozyskać do współpracy. 3. Ustalenie z dyrektorem szkoły, na jakich zasadach pozyskani wolontariusze mogą prowadzić zajęcia w szkole (obowiązki, terminarz, zasady bezpieczeństwa itd.) 4. Nawiązanie współpracy z miejskim oddziałem PTTK w celu utworzenia koła w szkole. 5. Pozyskanie sponsora – hurtowni muzycznej – w celu ufundowania 5 gitar dla kółka gitarowego. 	

<p>Zwiększenie zaangażowania rodziców w życie szkoły, tak aby:</p> <ul style="list-style-type: none"> – o 100% zwiększyć kwotę wpłacaną na konto rady rodziców, – powstały i aktywnie działały stałe zespoły tematyczne rady rodziców, – wszyscy rodzice wiedzieli, co robi rada i w czym mogą pomóc. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbudowanie strony internetowej rady rodziców, na której będą zamieszczane wszystkie informacje o jej działaniu, ogłoszenia, harmonogram spotkań, forum rodziców. 2. Opracowanie i wprowadzenie współzawodnictwa klas we wpłaceniu składki na radę rodziców, wyznaczenie nagród (dofinansowania do wycieczek) dla trzech najlepiej wpłacających klas. 3. Wprowadzenie stałych dyżurów skarbnika rady rodziców podczas wszystkich zebrań rodziców, tak aby stworzyć możliwość systematycznego wpłacania składki, również w ratach. 4. Opracowanie i wydrukowanie gazetki dla rodziców z najważniejszymi informacjami oraz zaproszeniem do działania w zespołach tematycznych. 	
--	---	--

ETAP IV – WYZNACZENIE TERMINÓW I OSÓB ODPOWIEDZIALNYCH

Mamy już nie tylko zidentyfikowane problemy i wytyczone cele działania, ale również doprecyzowane konkretne zadania, jakie trzeba zrealizować. Czy to wystarczy? Trzeba każdemu zadaniu wyznaczyć realny, niezbyt odległy termin realizacji. Ważne jest to tym bardziej, że część zadań może być zrealizowanych dopiero wtedy, gdy inne zostaną zakończone (np. instalacja kamer może się odbyć dopiero po sfinalizowaniu ustaleń ze sponsorem), aby więc wszystkie działania dobrze rozmieścić w czasie, trzeba wiedzieć, kiedy poszczególne zadania będą na finiszu.

Za każde zadanie powinna być odpowiedzialna konkretna osoba, aby poczucie zbiorowej odpowiedzialności nie spowodowało, że nikt nie zabierze się za to, za co mieli odpowiadać wszyscy. Czyli teraz nasz plan pracy wygląda tak:

PRZYKŁADOWE ZADANIA	TERMIN REALIZACJI	KTO ODPOWIADA
CEL: Rozbudowanie systemu monitoringu, tak aby na każdym holu, w świetlicy i boisku szkolnym były kamery.		
Pozyskanie sponsora kamer.	do XII 2009	Pani Wysocka
Ustalenie z dyrektorem szkoły, w jakich miejscach powinny pojawić się kamery.	do XII 2009	Pani Malicka
Zakup kamer.	I 2010	Pan Nowak
Montaż kamer.	I/II 2010 (ferie)	Pan Nowak z pomocą szkolnego konserwatora
CEL: Zaangażowanie rodziców i innych wolontariuszy do zorganizowania zajęć pozalekcyjnych (nauki gry na gitarze, koła szachowego, kursu tańca i warsztatów plastycznych oraz koła turystyczno-krajoznawczego) do końca I półrocza.		
Ustalenie z dyrektorem szkoły, na jakich zasadach pozyskani wolontariusze mogą prowadzić zajęcia w szkole (obowiązki, terminarz, zasady bezpieczeństwa itd.).	IX 2009	p. Malicka
Ogłoszenie na stronie internetowej rady rodziców i na gazetce rady w szkole na temat poszukiwania wolontariuszy, którzy mogliby poprowadzić w szkole zajęcia pozalekcyjne.	XI 2009	p. Malicka – całość p. Kowalski – strona www

Przeprowadzenie indywidualnych rozmów z osobami, które chcielibyśmy pozyskać do współpracy.	IX–XII 2009	p. Malicka
Nawiązanie współpracy z miejskim oddziałem PTTK w celu utworzenia koła w szkole.	X 2009	p. Szewczyk
Pozyskanie sponsora (hurtowni muzycznej), który ufunduje 5 gitar dla kółka gitarowego.	X 2009	p. Wysocka
<p>CEL: Zwiększenie zaangażowania rodziców w życie szkoły, tak aby:</p> <ul style="list-style-type: none"> – o 100% zwiększyć kwotę wpłacaną na konto rady rodziców, – powstały i aktywnie działały stałe zespoły tematyczne rady rodziców, – wszyscy rodzice wiedzieli, co robi rada i w czym mogą pomóc. 		
Zbudowanie strony internetowej rady rodziców, na której będą zamieszczane wszystkie informacje o jej działaniach.	X 2009	p. Kowalski
Opracowanie i wprowadzenie współzawodnictwa klas we wpłacaniu składek na radę rodziców, wyznaczenie nagród (dofinansowania do wycieczek) dla trzech najlepiej wpłacających klas.	X 2009	p. Wysocka
Wprowadzenie stałych dyżurów skarbnika rady rodziców podczas wszystkich zebrań rodziców – aby stworzyć możliwość systematycznego wpłacania składki, również w ratach.	od X 2009 systematycznie	p. Wysocka
Opracowanie i wydrukowanie gazetki dla rodziców z najważniejszymi informacjami oraz zaproszeniem do działania w zespołach tematycznych.	XII 2009	p. Malicka

Jak widać, nie wszystkie osoby muszą być tak samo obciążone zadaniami czy włączać się w realizację wszystkich celów. W drugim celu większość zadań spoczywa na jednej osobie, pojawia się też ktoś, kto chce i może załatwić tylko jedną, konkretną sprawę. I bardzo dobrze!

Widocznie pan Szewczyk sam działa w PTTK i jest najwłaściwszą osobą do załatwienia sprawy, nawet jeśli nie jest członkiem rady rodziców i nie angażuje się w inne sprawy rady.

Do niektórych zadań trzeba mieć smykałkę, predyspozycje czy kompetencje, dlatego zapewne wszystkie sprawy związane z finansami rady załatwia jej skarbniczka, pani Wysocka, a te związane ze stroną internetową – pan Kowalski.

Podsumowując, przy podziale zadań między rodziców warto pamiętać o tym, aby wykorzystywać ich indywidualne predyspozycje, możliwości, znajomości, ale też uszanować ich czas i nie obarczać zbyt wieloma sprawami naraz. Do zadań specyficznych dobrze jest jak najczęściej sięgać po osoby spoza grona rady, w ten sposób nie tylko możemy lepiej załatwić daną sprawę, ale też pozyskać stałego współpracownika na przyszłość. W wielu zadaniach musimy coś skonsultować z dyrektorem lub innym pracownikiem szkoły (np. pedagogiem szkolnym), czasem możemy też ze strony pracownika szkoły liczyć na pomoc w wykonaniu zadania (np. pomoc konserwatora w montowaniu kamer czy kucharek w przygotowaniu balu). Takie osoby pojawią się więc czasem w naszym planie pracy, mimo że nie są członkami rady i nie odpowiadają za realizację jej planu pracy, ale mogą konsultować, pomagać, doradzać czy być informowane.

Na koniec ważna uwaga: nie jest istotne, w jakiej formie zestawimy zadania, terminy i osoby (również te spoza rady, włączone w realizację danego zadania). Możemy to zrobić za pomocą takich tabelek, jak na poprzednich stronach, lub po prostu na zwykłej kartce, w dowolny sposób. Ważniejsze od wybranej formy jest to, aby wszystkie etapy planowania spisać w taki sposób, który ułatwi nam konsekwentne realizowanie naszych zamierzeń.

ETAP V – OPRACOWANIE BUDŻETU

Wiele z działań rady nie tylko nie uszczupla funduszy rady rodziców, ale nawet je pomnaża. Nic nie kosztuje nas przecież opracowanie strony internetowej, jeżeli zajmie się tym któryś z rodziców, nie wymaga sfinansowania ani przejście z dyrektorem po terenie szkoły w celu ustalenia, gdzie mają znajdować się kamery, ani rozmowa ze sponsorem. Czasem jednak nasze działania muszą kosztować. Jeżeli chcemy wydrukować dla wszystkich rodziców w szkole gazetkę, trzeba skalkulować koszt druku, jeżeli na spotkanie rady przygotowujemy poczęstunek, również ten koszt musi zostać ujęty w budżecie. Nawet jeśli od razu zakładamy, że kamery czy gitary zostaną sfinansowane z wpłat sponsorów, w budżecie te koszty też muszą być ujęte. Również planowane źródła dochodów należy przemyśleć. W opisywanym tu przykładzie zakładamy, że będą one pochodzić głównie z wpłat na konto rady rodziców oraz sponsorów. Oczywiście, przy opracowaniu budżetu rady rodziców zalecana jest ostrożność, pamiętać bowiem musimy, że nie jesteśmy w stanie dokładnie oszacować wysokości wpłat z dobrowolnych składek.

To już ostatni etap naszego uproszczonego planowania. Teraz powinniśmy mieć rozpisane już wszystkie pola poniższej tabeli:

problem	cel	zadania	termin realizacji	osoba odpowiedzialna	inne osoby związane z realizacją zadania	koszty zadania	
						z wpłat rodziców	od sponsorów

FORMY PRACY RADY RODZICÓW

Najczęściej rady rodziców działają w formie spotkań, podczas których debatują, opiniują przedstawiane im przez dyrektora szkoły projekty, konsultują je i decydują o zagospodarowaniu środków finansowych. I chociaż bezpośrednie spotkania są niezastąpione, można pomyśleć również o innych formach pracy z rodzicami, często ludźmi do późna pracującymi czy zajętymi opieką nad młodszymi dziećmi. Takimi przykładowymi sposobami pracy mogą być więc:

- spotkania walne i spotkania zarządu,
- strona internetowa dla rodziców,
- forum dyskusyjne dla rodziców,
- lista mailingowa rodziców,
- gazetka dla rodziców,
- warsztaty dla rodziców,
- akcje zarobkowe prowadzone przez rodziców,
- wolontariat – zajęcia pozalekcyjne prowadzone przez rodziców,
- prace rodziców wykonywane na rzecz szkoły,
- pozyskiwanie sponsorów,
- pozyskiwanie sojuszników,
- prowadzenie korespondencji (zwłaszcza zewnętrznej – pozaszkolnej).

Spotkania

Najczęściej praktykowanymi formami pracy rady rodziców są zebrania całej rady lub jej zarządu. Cała rada spotyka się co roku we wrześniu, aby dokonać wyborów, często jest to również to spotkanie, podczas którego podsumowuje się rok poprzedni. Lepszym pomysłem jest jednak drugie spotkanie rady (w czerwcu) poświęcone właśnie podsumowaniu pracy. Przecież części rodziców, którym można podziękować za pracę i którym należy się informacja, na co zostały przeznaczone ich wpłaty, we wrześniu już nie będzie w tej szkole. W zależności od wielkości szkoły, a co za tym idzie wielkości rady, można spotykać się częściej całą radą lub scedować większość kompetencji na zarząd (prezydium). W takiej sytuacji zarząd musi się spotykać regularnie a wszyscy rodzice powinni wiedzieć, kiedy można przyjść na spotkanie zarządu z ewentualnymi wnioskami, spostrzeżeniami czy pomysłami.

Organizując spotkania rady rodziców należy pamiętać o kilku podstawowych sprawach:

- Rodzice muszą być powiadomieni o spotkaniu przynajmniej tydzień wcześniej, najlepszym rozwiązaniem jest na początku roku szkolnego ustalenie terminów wszystkich spotkań.
- Godzina rozpoczęcia spotkania nie może być zbyt wczesna, rodzice coraz dłużej pracują, spotkanie, zwłaszcza w dużych miastach, powinno rozpocząć się najwcześniej o godz. 17.00.
- Za każdym razem dobrze przed spotkaniem przekazać rodzicom program obrad, aby mogli się przygotować do dyskusji, przemyśleć tematy, zapytać innych rodziców ze swojej klasy o zdanie.
- W przypadku spotkań walnych na początku każdego spotkania dobrze jest wszystkich przedstawić, przypomnieć, kto jest przewodniczącym rady czy komisji rewizyjnej.
- Aby wam się lepiej rozmawiało, zadbajcie o warunki do pracy – stoły ustawcie tak, aby wszyscy widzieli się nawzajem, przygotujcie trochę kartek i zapasowych długopisów dla tych, którzy o tym zapomną, zaparzcie kawę, aby zrobiło się bardziej swojsko i mniej oficjalnie.
- Na spotkania zarządu czy całej rady można zaprosić osoby, których obecność ze względu na temat spotkania jest wskazana; zapewne najczęstszymi gośćmi rady będzie dyrektor szkoły, pedagog szkolny, ale może to być również radny z waszej dzielnicy, posterunkowy, pielęgniarka szkolna itd.

Strona internetowa dla rodziców, forum, lista mailingowa

Internet jest coraz popularniejszym narzędziem komunikowania się i zdobywania informacji przez dorosłych ludzi. W internecie sprawdzamy wiadomości z kraju i świata, odnajdujemy starych znajomych, sprawdzamy rozkład jazdy autobusów, wypożyczamy książki, czytamy ogłoszenia parafialne, kupujemy ubrania, żywność a nawet samochody i domy. Przez internet coraz więcej rodziców może sprawdzić oceny swoich dzieci i zobaczyć ich zdjęcia z wycieczek szkolnych. Skoro zatem internet jest tak wszechobecny w życiu dorosłego człowieka, nie powinniśmy go lekceważyć w pracy rady rodziców. Warto zbudować własną stronę internetową albo chociaż ustalić z webmasterem strony waszej szkoły, że będziecie na niej mieli swój kącik, swoją zakładkę. Strona internetowa rady rodziców powinna zawierać wszystkie podstawowe dane i informacje – skład rady rodziców i kontakt z przewodniczącym rady, plan pracy rady, terminarz spotkań, wykaz kompetencji i obowiązków rady rodziców, zestawienie wpłat na radę rodziców. Może też być miejscem, w którym rodzice mogą znaleźć inne ważne dla nich informacje, np. daty planowanych wywiadówek, daty dyżurów pedagoga

szkolnego, wykaz ciekawej literatury dla rodziców, informacje na temat opłat za mleko czy obiady szkolne. W bardziej rozbudowanej wersji strona rady rodziców może mieć swoje forum, za pomocą którego rodzice mogą odsprzedać mundurek czy podręczniki, podyskutować na ważny szkolny temat, znaleźć innych rodziców zainteresowanych konkretnym problemem itd.

Podczas spotkania całej rady warto również spisać adresy mailowe rodziców i za pomocą listy mailingowej rozsyłać im przypomnienia o spotkaniach, program spotkań, dokumenty, informacje.

Gazetka dla rodziców

Chociaż ludzie coraz częściej korzystają z komputerów i internetu, jednak nadal nie każdy może i chce w ten sposób uzyskiwać informacje na temat tego, co dzieje się w szkole i co w niej mają do zrobienia rodzice. Zachęcamy więc również do bardzo tradycyjnej formy gazetki ściennej w szkole – takiej adresowanej specjalnie do rodziców. Treści takiej gazetki powinny być w zasadzie takie same, jak te na stronie internetowej. Gazetka ścienna ma sens zwłaszcza w szkołach podstawowych. Tu rodzice zaglądają codziennie, odprowadzając swoje dzieci. Trzeba tylko zadbać, aby gazetka zawisła w takim miejscu, do którego trafiają rodzice – blisko wejścia głównego do szkoły lub w pobliżu szatni. W gimnazjach czy szkołach ponadgimnazjalnych większy sens ma gazetka w formie drukowanej, np. kwartalnik, w którym każdy rodzic znajdzie wszystko to, czego potrzebuje, a dodatkowo dowie się, jak może się włączyć w działania rady rodziców.

Warsztaty dla rodziców

Szkoły coraz częściej organizują dla rodziców miniwarsztaty i spotkania ze specjalistami, najczęściej bezpośrednio przed wywiadówką. Są to spotkania na temat uzależnień czy bezpieczeństwa dziecka. Niestety, często rodzice, zamiast korzystać z okazji doksztalcenia się, są zirytowani, że przyszli tylko po wykaz ocen, a tu ktoś im zajmuje czas, nie pytając o zdanie. A jednak pomysł warsztatów godny jest przemyślenia, tylko trochę w innej formie.

Na spotkaniach w klasach zaproponujcie rodzicom organizację cyklu warsztatowych spotkań, np. w każdy ostatni czwartek miesiąca i zapytajcie o tematy, które ich interesują. Te, które będą powtarzały się najczęściej, można zorganizować jako pierwsze. Trzeba zadbać o to, aby rodzice znali tematy spotkań na cały rok, zapewnić miłą atmosferę i nie zrażać się tym, że na pierwsze czy drugie spotkanie być może przyjdzie niewiele osób.

Zapewniając fachowców, pamiętajcie o tym, aby były to osoby nie tylko o dużej wiedzy, ale też doświadczeniu (najlepiej również rodzicielskim) i z talentem do opowiadania!

Akcje zarobkowe prowadzone przez rodziców

Rodzice mogą wspomóc działania szkoły nie tylko przez wpłacenie dobrowolnej składki czy pomoc w organizacji szkolnych festynów lub loterii, ale też poprzez organizowanie własnych akcji zarobkowych. Kiermasz, przyjęcia (andrzejkowe, sylwestrowe, karnawałowe), kursy tańca, wizażu, aerobik, kulig itd.

Wolontariat – zajęcia pozalekcyjne prowadzone przez rodziców

Nawet w szkole, która ma bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych, zawsze jakichś brakuje. Ktoś szuka dla syna tanich korepetycji z chemii, ktoś inny chciałby uczyć się grać na gitarze, jeszcze inny powinien poćwiczyć cierpliwość i logiczne myślenie przy szachach, ale nie ma kto z nim grać... A przecież któryś z rodziców na pewno zna się na chemii, lubi grać na gitarze albo ma smykałkę do uczenia. Pewnie niejeden dziadek chętnie pogra z młodymi w szachy czy pouczy matematyki. Tylko najczęściej sami na to nie wpadną, że mogą w tygodniu poświęcić godzinkę na pracę wolontariacką w szkole. Dodatkowym motywatorem może być zasada wymiany: ja pouczę się z twoim dzieckiem chemii – ty posiedz z moim synem nad historią itd. Kolejnymi osobami, do których warto trafić z prośbą o pomoc i zaangażowanie na zasadzie wolontariatu, to absolwenci danej szkoły, wybitni uczniowie z jakiegoś przedmiotu. Oni pewnie z ochotą i sentymentem wrócą do swojej starej szkoły, a nasze dzieci lepiej przyjmą porcję wiedzy od kogoś niewiele starszego. Takim studentom czy uczniom szkoły średniej, którzy nam pomagają, rada rodziców może, a nawet powinna wystawić np. raz na pół roku zaświadczenie o pracy jako wolontariusz. Młodym może się takie działanie przydać do zdobywania punktów z zachowania, ubiegania się o przyjęcie na studia czy nawet do pracy.

Wolontariat – praca rodziców na rzecz szkoły

Innym działaniem rodziców czy dziadków na terenie szkoły mogą być prace konserwatorskie, porządkowe, remontowe. Rodzice angażują się w malowanie sal lekcyjnych, sprzątanie pomieszczeń po remoncie, stawianie ogrodzenia czy szycie firanek. Czasem rodzic nie za bardzo wie, w czym może pomóc, nie każdy wychowawca potrafi zachęcić rodziców do pomocy, warto więc na stronie internetowej rady rodziców czy gazetce ściennej wypisać konkretnie wszystkie te działania, w których potrzebna

jest pomoc rodziców. Jest to również ciekawa propozycja dla tych rodziców, którzy z powodu sytuacji materialnej nie mogą wpłacić składki, ale chcieliby w inny sposób włączyć się w działania rady.

Pozyskiwanie sponsorów i sojuszników

Jeżeli w szkole jest przykładowo 300 uczniów, to związanych ze szkołą jest około 600 dorosłych. A każdy z nich ma swoich znajomych, rodzinę i pracodawców, czyli potencjalnych sponsorów i sojuszników szkoły. Dlaczego tak niewielu wykorzystuje swoje znajomości i możliwości do tego, aby pomóc szkole? Najczęściej dlatego, że nie wiedzą, czego szkoła potrzebuje, jak się do pozyskania sponsora zabrać i co mogą w imieniu szkoły obiecać w zamian. Warto więc na spotkaniach rodziców mówić o tym, w czym potrzebna jest pomoc sponsorów i sojuszników, zachęcać rodziców do aktywności, a na stronie internetowej czy w gazecie wypisać, co można obiecać sponsorowi w zamian za pomoc, jaka jest procedura pracy ze sponsorem (kto podpisuje oficjalne pisma, o czym powiadamy dyrektora szkoły itd.).

Prowadzenie korespondencji

Do form pracy rady rodziców można zaliczyć także komunikowanie się z różnymi osobami, instytucjami, władzami za pomocą oficjalnych pism. Jest to forma praktycznej realizacji najszerszej kompetencji rady rodziców, czyli – przypomnijmy – prawa do wypowiedzania się, składania wniosków i opinii we wszelkich sprawach szkoły do innych organów szkoły, do kuratorium i władz lokalnych. W tym miejscu warto pamiętać o podstawowych zasadach prowadzenia takiej korespondencji, a więc: schludności (to oczywiste – nasze pismo świadczy o nas), konkretności i treściwości (w piśmie musimy konkretnie, rzeczowo, niezbyt emocjonalnie wyłożyć nasze racje) oraz personalności (a więc piszemy do konkretnej osoby i podpisujemy się swoim nazwiskiem). Pisanie pism sprawia często problemy, gdyż przewodniczący rad rodziców (to oni podpisują pisma) boją się formułować swoje poglądy czarno na białym. Paradoksalnie, ta obawa dotyczy największej zalety wszelkich pism, jaką jest bycie materialnym dowodem podejmowanych przez nas działań, naszych interwencji.

PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA RODZICÓW W CELU ROZWIĄZANIA PROBLEMÓW W SZKOLE

Nawet najlepsza szkoła, z wykwalifikowanym i kompetentnym gronem pedagogicznym, dobrym zapleczem dydaktycznym i miłą atmosferą nie ustrzeże się problemów. W każdej szkole, w której przeprowadzaliśmy warsztaty, pytaliśmy rodziców, jakie problemy szkoły uważają za najważniejsze. Najczęściej wskazywano na małą aktywność rodziców, przemoc i agresję uczniów oraz problemy finansowe szkoły (słabe wyposażenie dydaktyczne, brak środków na remonty), czasem ubogą ofertę zajęć pozalekcyjnych i duże zubożenie rodzin. Często rodzice sygnalizowali również problemy związane z bezpieczeństwem dzieci w szkole lub otoczeniu szkoły, złe nawyki żywieniowe dzieci, niewłaściwe traktowanie uczniów przez nauczyciela oraz nieadekwatną do potrzeb i możliwości uczniów ofertę wycieczek szkolnych.

Przyjrzyjmy się zatem tym problemom i pomyślimy, jak może sobie z nimi poradzić rada rodziców.

PRZEMOC I AGRESJA W SZKOLE

Szarpanie, uderzanie, zamykanie w ubikacji, „kocenie” to sytuacje znane nie tylko z amerykańskich filmów. Coraz częściej takie sceny mają miejsce w naszych szkołach. Zdarzają się pobicia, ustawianie bójek. Wszechobecna jest również przemoc słowna. Część uczniów obawia się powrotu ze szkoły, ponieważ zdarzają się wymuszenia pieniędzy przez innych uczniów. Rodzice agresywnych uczniów nie radzą sobie z tym problemem, większość z nich nie podejmuje żadnych działań a ci, którzy chcą coś zrobić, nie wiedzą, jak.

Z wyników badań uczniów przeprowadzonych na przełomie 2007 i 2008 roku przez pracowników Uniwersytetu Łódzkiego (dr Elżbieta Michałowska, dr Paweł Daniłowicz, Instytut Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego, dane z: Gazeta Wyborcza z dnia 21 listopada 2008, str. 35) wynika, że co drugi uczeń przyczyn agresji doszukuje się w domu, we wzorcach stamtąd przenoszonych. Co trzeci uczeń jest agresywny dlatego, że rodzice się nim, jego sprawami nie interesują, co czwarty czuje się zachęcany do czynów agresywnych przez telewizję i gry komputerowe. 13 % badanych uczniów uważa, że jeżeli sami nie będą agresywni, zostaną ofiarami. Badania udowodniły również,

że pod względem agresji podstawówki są już na tym samym niechlubnym etapie, co gimnazja!

Dzieci i młodzież często naśladowują sceny z filmów czy gier, nie zdając sobie sprawy z prawdziwych zagrożeń i ich skutków. Zestresowana, obciążona obowiązkami młodzież nie radzi sobie ze stresem inaczej, niż poprzez zachowania agresywne. Z kolei rodzice, którzy nie mają zbyt wiele czasu dla dzieci, nie zauważają pierwszych symptomów, przejawów agresji czy – z drugiej strony – zastraszenia dziecka. Szkoły są przepełnione, często w czasie przerw nadzór nauczycieli nad bezpieczeństwem uczniów jest niewystarczający.

Co zrobić, aby dziecko czuło się w szkole bezpieczne?

Rodzice uczniów powinni mieć zaufanie do szkoły i nie obawiać się, że ich dzieciom stanie się coś złego na terenie szkoły. Ale do tego potrzebna jest pełna współpraca w zakresie niwelowania przemocy pomiędzy dyrektorem szkoły, radą pedagogiczną, psychologiem szkolnym, pedagogiem szkolnym, rodzicami uczniów i samymi uczniami. Społeczność szkolna (uczniowie, rodzice, nauczyciele) musi być mocno zintegrowana. Taka integracja zmniejsza bardzo przejawy wzajemnej agresji.

W związku z tym, że przyczyny agresji, jak widać, są złożone, podjęte działania też muszą być różnorodne. Można zorganizować spotkania warsztatowe z pedagogiem i psychologiem dla rodziców na temat radzenia sobie z agresją i stresem u dzieci. Ciekawym pomysłem wydaje się również spotkanie rodziców z policjantem czy prawnikiem na temat sankcji karnych, konsekwencji, jakie mogą być wyciągnięte wobec agresywnego młodego człowieka. Podczas spotkania z dzielnicowym warto porozmawiać o tym, czy patrole policji mają miejsce w najbardziej niebezpiecznych rejonach, co was niepokoi itd.

Również młodzież powinna spotkać się z policjantem, psychologiem i porozmawiać na temat agresji, stresu. Trzeba dzieciom w ciekawej formie pokazywać skutki niewłaściwego zachowania, niebezpiecznych zabaw, np. za pomocą filmów, spotkań, przedstawień. Najczęściej o zorganizowanie takich zajęć dba sama szkoła, ale rada rodziców może się w takie działania włączyć. Przecież wśród rodziców również są policjanci, psychologowie, pedagodzy czy osoby, które doświadczyły w młodości przemocy i poradziły sobie z nią.

Rodzice mogą pomóc młodym w zwalczaniu rozpierającej ich energii, nierzadko prowadzącej do agresji, przez zorganizowanie większej ilości aktywnych form spędzania czasu po lekcjach, wzbogacenie oferty zajęć pozalekcyjnych. Można również pomóc (finansowo i nie tylko) zorganizować miejsce, w którym młodzież może się spotkać po

południu (świetlica, klub, kawiarenka internetowa). Ciekawym pomysłem jest zafundowanie uczniom przez radę rodziców kursu udzielania pierwszej pomocy lub kursu samoobrony. Być może w gronie rodziców znajdują się fachowcy w tych dziedzinach?

Obecnie najczęstszym chyba pomysłem na ograniczenie agresji na terenie szkoły jest wprowadzenie monitoringu. Rada rodziców może ufundować potrzebny sprzęt i po rozmowach z dziećmi doradzić dyrektorowi, gdzie kamery powinny się pojawić. Nie należy jednak poprzestawać tylko na powieszeniu kamer! Czasem dużo więcej osiągniemy, dbając wspólnie z dyrektorem szkoły o odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni szkolnej. Zakamarki pod schodami, wąskie, ciemne korytarze w piwnicznych szatniach to miejsca sprzyjające gromadzeniu się szkolnych łobuzów.

Oczywiście pole do popisu dla rodziców w ograniczaniu agresji jest też przy okazji imprez szkolnych. Nauczyciele nie są w stanie podczas dyskoteki czy jarmarku być wszędzie. Warto angażować do dodatkowej opieki nad dziećmi rodziców czy dziadków.

WAŻNE

Zastanów się, czy w Twojej szkole występuje taki problem?

Jak go rozwiązujecie?

Co jeszcze możecie zrobić?

PROBLEMY FINANSOWE SZKOŁY

Każdej szkole przydałoby się więcej pieniędzy. Naprawdę duże środki potrzebne są na przeprowadzenie remontów czy rozbudowy, wybudowanie boiska czy postawienie nowego ogrodzenia. Zazwyczaj środki przekazane na ten cel przez miasto (gminę) są zbyt małe albo czeka się na nie latami. Rodzice też raczej nie uzbierają całej kwoty na duży remont szkoły, ale mogą aktywnie szukać sponsorów, darczyńców oraz włączyć się do prac, aby zmniejszyć kwotę potrzebną na wynagrodzenia robotników. Jeszcze większe pole do popisu mają rodzice w pokrywaniu mniejszych kosztów, np. wyposażenia dydaktycznego (mapy, globusy), sprzętu (telewizor, rzutnik, kino domowe), książek do szkolnej biblioteki. Takie wydatki warto ująć w budżecie rady oraz szukać na ich pokrycie dodatkowych środków przez organizację akcji zarobkowych, rozmowy ze sponsorami itd.

WAŻNE

Zastanów się, czy w Twojej szkole występuje taki problem?

Jak go rozwiązujecie?

Co jeszcze możecie zrobić?

UBOGA OFERTA ZAJĘĆ POZALEKCYJNYCH

Nauczyciele zazwyczaj oferują swoim uczniom w ramach zajęć pozalekcyjnych dodatkową okazję do podszlifowania języka lub rozwiązywania kolejnych zadań. To bardzo cenna inicjatywa, ale zazwyczaj nie o takich zajęciach marzą dzieci. Chciałyby pograć w piłkę, nauczyć się tańczyć czy grać na gitarze, poznać nowy program graficzny czy podyskutować na temat jakiegoś ciekawego filmu.

Dzieci powinny rozwijać swoje zainteresowania. Zapracowani rodzice nie zawsze mają czas, aby ich w tym wesprzeć, albo środki, aby im opłacić profesjonalne zajęcia.

Warto popatrzeć na ofertę zajęć pozalekcyjnych pod tym kątem i zapytać dzieci, czego w niej brakuje. Jeżeli jakaś odpowiedź będzie się często powtarzać, może warto zorganizować dzieciom jedno czy dwa kółka zainteresowań? Rada rodziców, o ile posiada wystarczające środki finansowe, może opłacić trenera czy animatora zajęć kulturalnych. Może też poszukać kogoś wśród rodziców, dziadków, starszych braci i sióstr, kto na zasadzie wolontariatu poprowadzi takie zajęcia. Dobrym pomysłem jest również poproszenie o pomoc dyrektora szkoły. Może wśród absolwentów szkoły jest ktoś, kto był wybitnym uczniem i chętnie poduczy swoich młodszych kolegów?

WAŻNE

Zastanów się, czy w Twojej szkole występuje taki problem?

Jak go rozwiązujecie?

Co jeszcze możecie zrobić?

DUŻE ZUBOŻENIE RODZIN

Dzieci przychodzą do szkoły bez śniadania. Nie mają potrzebnych przyborów szkolnych, nie wyjeżdżają na wycieczki szkolne, nie uczestniczą w spotkaniach z aktorami czy muzykami, którzy odwiedzają szkołę, bo takie spotkanie kosztuje 3 zł. Dzieci, którym w oczy zagląda bieda i ubóstwo. Zapewne rodzice tych dzieci nie uczestniczą w spotkaniach i działaniach rady rodziców. Wstydzą się swojej sytuacji. Może też być inne wytłumaczenie – bieda często dotyka rodzin dysfunkcyjnych, z problemem alkoholowym. W związku z tym, że członków rady problem biedy bezpośrednio nie dotyka, istnieje niebezpieczeństwo, że nie zostanie rozpoznany i rozwiązany. To jednak nieprawda, że bieda jednych dzieci nie wpływa na sytuację innych! Dziecku przecież trudno wytłumaczyć, dlaczego koleżanka z klasy nie ma kredek. Dlaczego z zazdrością albo agresją odnosi się do innych dzieci. Dlaczego nie jeździ na wycieczki i nie wie, co to MP3. Dlaczego zimą przychodzi do szkoły w tenisówkach i bez czapki.

Co rada może zrobić w takiej sytuacji? Oczywiście, najprostszym rozwiązaniem jest skontaktowanie się z pedagogiem szkolnym, który jest najlepiej zorientowany, które dziecko jakiej pomocy potrzebuje. Można na rzecz biednych dzieci, wyposażenia ich w niezbędne artykuły szkolne czy obiady w szkolnej stołówce przeznaczyć część środków finansowych rady rodziców. Można zorganizować również dodatkową zbiórkę pieniędzy czy rzeczy na ten cel. Można, za zgodą wszystkich zainteresowanych rodziców, trochę zawyżyć koszt wycieczki czy wyprawy do kina tak, aby z całości zebranych środków pokryć również wyjazd jednego dziecka z biednej rodziny. Czy można zrobić coś jeszcze?

Jeżeli koleżanka czy kolega naszego dziecka pochodzi z rodziny biednej, ale porządnej, może ktoś z rady rodziców może pomóc rodzicom tego dziecka w zdobyciu dodatkowej pracy?

Oczywiście nie należy też w takiej sytuacji oczekiwać wpłaty na konto rady rodziców. Wielu ludziom dotkniętym ubóstwem bardzo przeszkadza to, że nie mogą pokryć wszystkich szkolnych opłat. Dobrym rozwiązaniem w takiej sytuacji jest zaproponowanie odpracowania „swojej składki” przez sprzątanie sali po dyskotecę, pielienie szkolnego ogrodu botanicznego, szycie firanek itd.

Jeżeli problem biedy występuje w szkole dość często, pedagog szkolny i wychowawca najczęściej organizuje dla wszystkich uczniów specjalne lekcje wychowawcze, pozwalające zrozumieć dzieciom zjawisko ubóstwa i uniknąć nieprzyjemnych sytuacji i komentarzy w gronie dzieci. Jeżeli nie pomyślą o tym nauczyciele – to rada rodziców może być inicjatorem takich warsztatów!

WAŻNE

Zastanów się, czy w Twojej szkole występuje taki problem?

Jak go rozwiązujecie?

Co jeszcze możecie zrobić?

ZŁE NAWYKI ŻYWIENIOWE DZIECI

Dzieci odżywiają się niewłaściwie. Często przychodzą do szkoły bez śniadania, a za kieszonkowe kupują słodkie, gazowane napoje, batoniki i chipsy. Konkurują między sobą w tym, kto ma w szkole więcej ulubionych słodczy czy modnych napoi energetycznych. Wyśmiewają te dzieci, które wyciągają podczas przerwy domowe kanapki. Szkoła zapewnia uczniom mleko w kartonikach w atrakcyjnej cenie. Większość rodziców opłaca dzieciom ten napój, niestety dzieci wyrzucają pełne kartoniki, rzucają się nimi, nie szanują jedzenia.

Podczas wycieczki szkolnej najważniejszym punktem programu jest wizyta w restauracji McDonald's. Sklepik szkolny też sprzedaje słodczyce i niezdrowe napoje, ponieważ dzieci i rodzice (!) nie życzyli sobie w tym zakresie zmian proponowanych przez szkolną intendentkę.

Trudno zwalczyć takie złe nawyki żywieniowe, ponieważ, niestety, są to złe nawyki całych rodzin. W dodatku reklamy telewizyjne przekonują nas raz po raz, że matka kochająca i dbająca o dziecko kupuje mu cukierki z witaminami i batonik, który pomaga wzmacniać kości. A jednak problem jest ważny i trzeba się z nim zmierzyć. Jak?

Zdecydowanie trzeba zacząć od edukowania rodziców, bo to oni decydują o tym, co dziecko przynosi do szkoły i co samo kupuje, oni powinni też nauczyć dzieci szacunku do jedzenia.

Warto zorganizować dla rodziców cykl warsztatów i spotkań na temat zdrowego stylu życia, w tym również zdrowego odżywiania. Tylko jak zachęcić ich do udziału w takich spotkaniach? Być może dobrym pomysłem jest zorganizowanie podczas festynu szkolnego, na który i tak większość rodziców zagląda, zdrowego poczęstunku? Zielone herbaty w kawiarence, ciasta pieczone z pełnoziarnistej mąki i miodu, własnoręcznie upieczony chleb powinny przyciągnąć wielu zaciekawionych rodziców. Sprzedając czy częstując ich można od razu zapowiedzieć, że każdy, kto chce upiec własny chleb, może się tego nauczyć na warsztatach w takim a takim dniu. Być może wśród rodziców naszych uczniów jest jakaś dietetyczka, lekarz, ktoś, kogo pasją jest zdrowe odżywianie? Spotkajcie się, nawet jeżeli zainteresowanych z początku będzie niewielu. Od czegoś trzeba przecież zacząć.

Zdecydowanie trzeba również kształtować u dzieci zdrowe nawyki. Dla nich również rada rodziców może zorganizować warsztaty czy konkurs między klasami na najzdrowsze, najpiękniejsze kanapki na szkolnym pikniku. No i zdecydowanie trzeba zmienić asortyment szkolnego sklepiku! Owoce, sałatki, soki, kanapki powinny się w nim znaleźć jak najszybciej!

WAŻNE

Zastanów się, czy w Twojej szkole występuje taki problem?

Jak go rozwiązujecie?

Co jeszcze możecie zrobić?

NIEWŁAŚCIWE TRAKTOWANIE UCZNIÓW PRZEZ NAUCZYCIELA

Rada może spotkać się również z takim problemem. Na całym osiedlu krąży plotka, że pani od języka polskiego ubliża uczniom, obraża ich, wyśmiewa. Dzieci skarżą się rodzicom albo nie, bo boją się, że interwencja tylko pogorszy sytuację. Rodzic nie wie, czy może zaufać wersji swojego dziecka, czy nie ma w niej przejawskrawień i upiększeń. A nawet jeśli wierzy bezgranicznie w przedstawianą historię, nie wie, jak zareagować, aby nie zaszkodzić dziecku.

Jeżeli taki problem pojawi się podczas spotkania rodziców, nie bagatelizujmy go! Po pierwsze – rodzice muszą mieć poczucie, że nic, co zostanie powiedziane podczas spotkania, nie wyjdzie poza grono rady rodziców. W innym przypadku już nigdy nie otworzą się ze swoimi problemami w gronie innych rodziców. Po drugie – nie należy pozwolić rządzić emocjom. Trzeba posłuchać dokładnie, co rodzice mają do powiedzenia, i zastanowić się, czy z jakiegoś powodu wersja przedstawiana przez dzieci może nie być prawdziwa. Znamy przecież przypadki, kiedy uczniowie wobec nielubianego czy wymagającego nauczyciela uknuli okrutną intrygę. Kiedy jednak uznamy, że opowieść brzmi wiarygodnie, że wiele dzieci, niezależnie od siebie, opowiada w domu to samo, trzeba zareagować. Jak?

Pierwszy krok to rozmowa z dyrektorem szkoły. Rozmowę powinna przeprowadzić osoba, która nie jest bezpośrednio zaangażowana w sprawę, najlepiej taka, której dziecko nie jest uczniem nauczyciela, o którym będziemy rozmawiać. Trzeba podkreślać na każdym kroku, że występujemy w imieniu innych rodziców, że sprawa została omówiona podczas spotkania rady rodziców i postanowiliście uwierzyć dzieciom, ponieważ wiele z nich mówi to samo. Proście dyrektora szkoły o zwrócenie uwagi nauczycielowi i poinformowanie rodziców na następnym spotkaniu rady, jakie kroki zostały podjęte. Może się zdarzyć, że dyrektor nie da wiary słowom rodziców i nie będzie miał zamiaru poczynić w tej sprawie żadnych kroków. W tym wypadku nie pozostaje nic innego, jak wystosowanie oficjalnego pisma rady do dyrektora szkoły.

Miejmy jednak nadzieję, że takie działania będą niepotrzebne i rozmowa z dyrektorem uzdrowi sytuację. Trzeba jednak pamiętać, że w skrajnie trudnych przypadkach rodzice mają prawo poskarżyć się na piśmie do kuratora oświaty lub, w przypadku podejrzenia bicia dzieci, znęcania się nad nimi, molestowania, nawet złożyć doniesienie do prokuratury.

WAŻNE

Zastanów się, czy w Twojej szkole występuje taki problem?

Jak go rozwiązujecie?

Co jeszcze możecie zrobić?

NIEADEKWATNA DO POTRZEB I MOŻLIWOŚCI UCZNIÓW OFERTA WYCIECZEK SZKOLNYCH

W szkole coraz mniej jest typowo klasowych wycieczek, tzn. takich, w których bierze udział cała klasa. Szkoła proponuje uczniom wiele atrakcyjnych wyjazdów, ale najczęściej bardzo drogich. W konsekwencji na wycieczki jeżdżą tylko dzieci z zamożnych rodzin, w grupie łączonej z kilku klas. Wychowawcy nie podejmują działań, aby zmienić taką sytuację albo nie potrafią jej zmienić. Rodzice kilka razy w roku stają przed trudną decyzją – czy wysłać dziecko na wycieczkę o bardzo ciekawym programie, ale wysokich kosztach. Stało się normą organizowanie wycieczek w bardzo luksusowych warunkach bytowych i za pośrednictwem biur podróży czy firm wycieczkowych. A to wszystko powoduje dodatkowe koszty. Z kolei nauczyciele coraz bardziej niechętnie sami organizują wycieczki – to duża odpowiedzialność i dodatkowa praca, za którą są słabo wynagradzani. Nauczyciele i rodzice nie dostrzegają możliwości i walorów wychowawczych, poznawczych, integracyjnych wycieczki typowo klasowej.

A przecież nie da się przecenić znaczenia wycieczki, na którą jedzie cała klasa. Nie musi być koniecznie w bardzo atrakcyjnym miejscu, wystarczy las czy góry. Nie musi gwarantować pokoi z łazienkami i telewizorami – każde dziecko ma to w domu i naprawdę przez trzy dni może pobyc w innych warunkach. Autokar nie musi podwozić dzieci (zwłaszcza starszych) pod sam pensjonat, w dalszym ciągu dosyć tanio można dojechać prawie wszędzie pociągiem.

Ważne, aby była to wycieczka klasy, nie zbieraniny z różnych klas. Ważne, aby uczniowie i ich wychowawca pobyli ze sobą przez dwa, trzy dni zupełnie w innych warunkach, w innych relacjach niż te szkolne. Ważne, aby coś razem przeżyli, umocnili więzi, zbudowali przyjaźnie. Nawet jeżeli organizacja takiej wycieczki to duże wyzwanie wychowawcze dla nauczyciela – warto, bo potem problemów wychowawczych i tych związanych z integracją, zżyciem klasy będzie znacznie mniej. Rodzicom również powinno zależeć na tym, aby wycieczka, w której bierze udział ich dziecko, nie tylko obejmowała swym programem wizytę w kilku muzeach, aquaparku i pizzerii, ale przede wszystkim, aby postawiła ich dziecko w nietypowej sytuacji wymagającej odpowiedzialności, samodzielności i współdziałania w grupie.

Czy rada rodziców może coś zrobić, aby takie właśnie wycieczki, typowo klasowe, niedrogo były organizowane w waszej szkole?

Po pierwsze należy o tym rozmawiać, aby i pozostali rodzice przypomnieli sobie, że standard pokoju podczas wycieczki nie jest najważniejszy. Można też w sprawie wycieczek klasowych, ich oferty i cen zorganizować wspólne spotkanie rady rodziców

i wychowawców klas. Jednak najważniejszą pomocą, jakiej możecie jako rodzice udzielić, jest pomoc rodziców-fachowców. Ktoś z rodziców prowadzi firmę transportową i może taniej przewieźć dzieci, ktoś inny ma ukończony kurs kierowników wycieczek szkolnych lub jest zapalonym instruktorem harcerskim i chętnie pojedzie jako opiekun na wycieczkę. W gronie rodziców można znaleźć przewodników górskich, sterników jachtowych, instruktorów wspinaczki skałkowej itd. Wyobraźmy sobie, jaką atrakcyjną wycieczkę mogliby za darmo, jedynie za cenę wynajęcia czy zabezpieczenia niezbędnego sprzętu, przygotować! Rodzice mogą również zorganizować w szkole wypożyczalnię sprzętu turystycznego (plecaki, śpiwory, maty itd.), aby koszty wycieczek zdecydowanie obniżyć. Mogą też pozyskać sponsora takiego sprzętu. Znam przypadek, kiedy rada rodziców zorganizowała w Beskidach rajd dla wszystkich uczniów. Opłaciła transport dzieci, zapewniła ze swojego grona przewodników, opracowała konkurencje na trasie prowadzone przez rodziców (mama pielęgniarka, ojciec fotograf, ojciec – instruktor wspinaczki skałkowej i krewny jednego z uczniów – leśniczy), przygotowała ciepły posiłek na mecie i nagrody dla zwycięzców. A więc można!

WAŻNE

Zastanów się, czy w Twojej szkole występuje taki problem?

Jak go rozwiązujecie?

Co jeszcze możecie zrobić?

SPOSOBY AKTYWIZOWANIA RODZICÓW DO DZIAŁAŃ W SZKOLE

Ze względu na fakt, że najczęściej dostrzeganym przez rodziców problemem w polskiej szkole jest małe zaangażowanie innych rodziców w życie szkoły, rozpatrzmy go szerzej.

MAŁA AKTYWNOŚĆ RODZICÓW, SŁABE ZAANGAŻOWANIE W ŻYCIE SZKOŁY

Rodzice niechętnie pojawiają się w szkole, nawet gdy ich pociecha nie przysparza problemów. Dlaczego tak się dzieje? Przyczyn można szukać zarówno we własnych złych wspomnieniach z czasów szkolnych, jak również w braku czasu zapracowanych dorosłych czy tendencji społecznej polegającej na znikomym angażowaniu się ludzi w życie społeczne. I pewnie te trzy powody są najczęstszym wytłumaczeniem tego, że nawet jeśli rodzic pojawia się na wywiadówce, nie angażuje się w rozmowę, nie podnosi żadnego tematu, siedzi spięty i tylko czeka, aby jak najszybciej czmychnąć ze szkolnej ławy. Nie daje się wybrać ani do „trójki klasowej”, ani do upieczenia ciasta na kiermasz, nie zgłasza się do pomocy przy organizacji wycieczki szkolnej czy balu. Ale bywają też inne przyczyny takiej sytuacji. Czasem rodzice nie wierzą w swój realny wpływ na życie szkoły, dyrektor szkoły lub nauczyciele są niechętnie nastawieni do współpracy z rodzicami i nie stwarzają rodzicom warunków do autentycznego uczestnictwa w życiu szkoły. Przepływ informacji pomiędzy gronem pedagogicznym, dyrektorem szkoły i rodzicami jest słaby, rodzice nie wiedzą, w jaki sposób i w co dokładnie mogliby się włączyć. Istnieje jeszcze inna grupa powodów – część rodziców wstydzi się swojej sytuacji, biedy, słabych możliwości umysłowych swojego dziecka czy problemów wychowawczych, jakie ono sprawia. Nie chcą o tym rozmawiać na forum klasy, nie chcą się tłumaczyć, dlatego znowu nie wpłacają składki czy nie wysyłają dziecka na wycieczkę. Na drugim biegunie są z kolei rodzice wykształceni lub/i bogaci, których dzieci nie sprawiają żadnych problemów i odnoszą sukcesy za sukcesem. Ci nie przychodzą na wywiadówki czasem dlatego, że nie widzą powodu, żeby wysłuchiwać o problemach i trudnościach, które ich nie dotyczą. W tej grupie często są rodzice–nauczyciele. Nie pojawiają się na zebraniach, bo pracując w tej samej szkole są na bieżąco informowani o postępach swojego dziecka, a nie dostrzegają

(o zgrozo!) innych wartości płynących ze wspólnej rozmowy wszystkich rodziców z jednej klasy.

Zaangażowanie rodziców w życie szkoły generalnie spada wraz z wiekiem dziecka – do szkoły podstawowej, chociażby ze względu na obowiązek odprowadzania dzieci, rodzic zagląda niemal codziennie. Jeżeli gimnazjum jest niedaleko, również istnieje szansa, że mama czy tata będą zainteresowani tym, dlaczego szkoła nie ma wstawionych nowych okien czy dlaczego uczniowie na przerwach kręcą się po osiedlowych sklepach. A w szkole ponadgimnazjalnej, która często jest w innym mieście, rodzic bywa naprawdę rzadko, na chwilę. Zresztą uczniowie też, im starsi, tym mniej są zachwyceni tym, że rodzice angażują się w życie szkoły i odbierają to jako inwigilację w ich życie.

Żeby rozwiązać problem i bardziej zaangażować rodziców w życie klasy lub szkoły, trzeba najpierw zdiagnozować, która z przyczyn słabego zaangażowania się ma miejsce w waszej szkole. W zależności od odpowiedzi, sposoby rozwiązania problemu będą bowiem różne.

W czym tkwi problem?

- Rodzice nie mają czasu na udzielanie się w szkole.

Jak go rozwiązać? Na co zwrócić uwagę? O czym pamiętać?

- Trzeba zacząć pracę od tych kilku, którzy są chętni, nie czekać, aż reszta się włączy, bo to może potrwać.
- Informując rodziców o tym, co robicie, należy bardzo konkretnie nazywać potrzeby i szacować czas, jaki trzeba poświęcić, np.:
 1. *Potrzebne są dwie osoby, które w dniu 13 stycznia w godzinach od 17.00 do 19.00 pomogą nauczycielkom w zapewnieniu bezpieczeństwa podczas balu przebierańców. Chętnych prosimy o zgłoszenie się do pani Woźniak, tel. 515 155 155.*
 2. *Potrzebna jest pomoc w uszyciu spódniczek dla szkolnego chóru. Spódniczek o bardzo prostym kroju potrzebnych jest 30 sztuk, muszą być gotowe za miesiąc. Wszystkie panie, które mogą uszyć chociaż kilka spódniczek prosimy o zgłoszenie się do pani Kowal, tel. 515 155 155.*
- Można zorganizować rodzicielski bank czasu, który polega na tym, że tyle czasu, ile ty poświęcisz innym uczniom, np. malując ich salę, ucząc kogoś chemii czy plewiąc szkolny ogródek, ktoś inny poświęci twojemu dziecku ucząc go bezpłatnie gry na gitarze czy konwersując w obcym języku. Rodzice, którzy

mają bardzo mało czasu na cokolwiek, mogą nagle znaleźć godzinę, jeżeli widzą w tym korzyść dla swojego dziecka.

- Warto wykorzystywać internet i sms-y do kontaktów z rodzicami, to dużo mniej czasochłonne formy komunikacji niż spotkania.

W czym tkwi problem?

- Rodzice nie angażują się w wychowanie własnego dziecka.

Jak go rozwiązać? Na co zwrócić uwagę? O czym pamiętać?

- No cóż, to wyzwanie raczej przekracza kompetencje i możliwości rady rodziców. Rodzice, którzy zaniedbują swoje dziecko do tego stopnia, że nie dbają o jego wyżywienie, ubranie, wychowanie, edukację, raczej nie będą partnerem do współpracy w szkole. Zdarza się jednak czasem, że rodzic, zagrożony np. odebraniem czy ograniczeniem mu praw rodzicielskich, nagle uaktywnia się (zwykle na chwilę), aby zdobyć pozytywną opinię szkoły swojego dziecka. Wykorzystajcie ten moment! Zawsze przecież jest coś do odmalowania, upieczenia czy wyremontowania w szkole.

W czym tkwi problem?

- Rodzice nie wierzą w swój realny wpływ na życie szkoły.
- (lub) Rodzicom nie stworzono warunków do autentycznego uczestnictwa w życiu szkoły.
- (lub) Szkoła przejawia niewielką inicjatywę wobec rodziców, niechętny do pracy z rodzicami jest dyrektor lub nauczyciel.
- (lub) Przepływ informacji pomiędzy gronem pedagogicznym, dyrektorem szkoły i rodzicami jest słaby.

Jak go rozwiązać? Na co zwrócić uwagę? O czym pamiętać?

Czasem niestety jest tak, że dyrektor szkoły tylko z pozoru liczy się ze zdaniem rodziców, prosi o kolejne opinie, ale od początku wie, co postanowi. W takiej sytuacji przede wszystkim należy:

- porozmawiać z dyrektorem, być może nie zdaje sobie sprawy, jak jest odbierane jego postępowanie,
- zorganizować spotkanie rodziców i zaprezentować na nim kompetencje rady rodziców, podyskutować we własnym gronie (bez udziału pracowników szkoły), jak wzmocnić wpływ rodziców na życie szkoły i autonomię rady rodziców,

- zadbać o to, aby wszystkie dokumenty przedstawiane do konsultacji były dostępne dla rodziców na kilka tygodni przed spotkaniem, terminy spotkań były znane na cały rok z góry, a uwagi, spostrzeżenia i pomysły rodziców były protokolowane,
- zacząć od jakiegoś małego sukcesu rady rodziców, skupić się na czymś, co można szybko załatwić i ciągle potem podkreślać, że to sukces rodziców,
- zaproponować dyrektorowi szkoły wspólne spotkanie zarządu rady rodziców z gronem pedagogicznym, w celu usprawnienia współpracy między szkołą i rodzicami,
- uruchomić stronę internetową rady, z własnym forum, dokumentami, informacjami, poradami,
- wydawać cyklicznie gazetkę dla rodziców.

W czym tkwi problem?

- Istnieje duże zróżnicowanie środowiskowe, ekonomiczne, kulturowe, religijne wśród rodziców. Rodzice nie chcą się spotykać i współpracować z innymi rodzicami.

Jak go rozwiązać? Na co zwrócić uwagę? O czym pamiętać?

- Taki problem najlepiej rozwiązać przez większe zintegrowanie rodziców, wtedy wzajemne obiekcje powinny zniknąć. Zabawa andrzejkowa czy rajd całych rodzin mogą ułatwić późniejsze kontakty. Największym wyzwaniem jest zapewne to, aby rodzice wzięli udział w tej pierwszej wspólnej imprezie. Kluczem do tego są dzieci. Jeżeli zorganizujecie w szkole dzień otwarty dla całych rodzin, z występami dzieci, konkursami dla rodziców, poczęstunkiem itd., same dzieci zadbają o to, aby ich rodzice też się pojawili.
- Jeżeli antagonizmy wśród rodziców są większe, pozostaje praca w grupach zadaniowych. Niech każdy zajmuje się tym, na czym się zna, i działa z tymi, których lubi. Mogą powstać na przykład zespoły: ds. pozyskiwania środków, remontów i upiększania szkoły, bezpieczeństwa, zdrowego żywienia czy szkolny klub turystyczny. Ważne, aby nie stracić potencjału żadnego z chętnych rodziców!

W czym tkwi problem?

- Choroba w rodzinie powoduje, że o niczym innym się nie myśli, na nic innego nie ma czasu.

Jak go rozwiązać? Na co zwrócić uwagę? O czym pamiętać?

- W takiej sytuacji trudno oczekiwać, że rodzice włączą się w życie szkoły, chyba że właśnie w ramach odreagowania zaproponujemy im udział w jakimś przedsięwzięciu. Ale nie należy naciskać, w przypadku choroby kogoś bliskiego mało kto ma ochotę na udzielanie się społecznie.

W czym tkwi problem?

- Niekorzystna lokalizacja szkoły (rodzice nie przychodzą do szkoły – nie jest im „po drodze”, znajduje się w niebezpiecznej okolicy i popołudniami rodzice niechętnie tam zaglądają).

Jak go rozwiązać? Na co zwrócić uwagę? O czym pamiętać?

- Rada nie przeniesie szkoły w inne miejsce, ale może spowodować, aby stała się ona rodzicom bardziej „po drodze” dzięki temu, że w budynku szkoły zaczną odbywać się kursy prawa jazdy, języka angielskiego dla dorosłych, aerobik dla mam, piłka nożna dla ojców itd. Przyciągając rodziców w różnych sprawach do szkoły spowodujemy, że przy okazji przeczytają ścienną gazetkę dla rodziców, zobaczą zaproszenie do pomocy i poznają innych rodziców, którzy już się w życie szkoły angażują.

I jeszcze kilka ciekawych, uniwersalnych pomysłów na zwiększenie zaangażowania rodziców w życie szkoły bez względu na przyczynę tego stanu:

- Zamiast wywiadówki – spotkanie rodziców. Wywiadówki w takiej formie, w jakiej najczęściej się odbywają, nie sprzyjają integracji i zaangażowaniu rodziców. Każdy dostaje wykaz ocen swojej pociechy, wychowawca przez kilka minut podaje ogólne informacje, skarbnik klasowy przypomina o składkach (w tym momencie wszyscy wbijają oczy w ziemię), wychowawca prosi o pomoc w zorganizowaniu stoiska klasy na kiermasz szkolny (oczy nadal utkwione w ziemię) i... do widzenia. I choć to zaskakujące, wychowawca często sam nie zauważa, że taka forma spotkania nie jest najlepsza. Rodzice z rady rodziców mogą sami zaproponować wychowawcy, aby zmienić charakter spotkania, inaczej ustawić stoły (tak, by wszyscy mogli się widzieć), zaparzyć kawę, upiec ciasto. Przecież po krótkiej informacji wychowawcy klasy rodzice mogą porozmawiać wspólnie na wiele różnych tematów, pochwalić się, jak sobie ktoś poradził z problemem, umówić się na wspólne odprowadzanie dzieci do szkoły itd. Trzeba tylko stworzyć warunki do rozmowy. Czasem po 6 latach chodzenia na wywiadówki nadal

nie wiemy, jak wyglądają rodzice z „naszej klasy” czy jak się nazywają, bo siedzimy jeden za drugim, połowa ludzi nie przychodzi w ogóle, nikt nikogo nie przedstawia. Czas to zmienić! Przecież warto poznać lepiej rodziców koleżanek i kolegów naszego dziecka.

- Kolejną ważną sprawą jest podkreślanie rangi rady rodziców i wspieranie tych, którzy zostali do niej (nie zawsze zupełnie dobrowolnie) wybrani. Zadbajcie o to, aby spotkania rady były bardzo dobrze przygotowane, ciekawe i potrzebne. Dobrze by było, aby członkowie rady otrzymywali wydrukowane dokumenty i inne materiały, które pomogą im z kolei zaprezentować temat na spotkaniu klasowym. Jeżeli ktoś z członków rady nie radzi sobie w pracy z rodzicami w swojej klasie, trzeba się tym zainteresować, pomóc mu, doradzić, w innym przypadku na pewno za rok już nawet ten rodzic nie da się wybrać! Najczęściej jednak wygląda to mniej więcej tak: *W rankingu wpłacania składki najslabiej wypadła klasa IIIc. Czy jest na sali rodzic z tej klasy? No... proszę pana, proszę się wziąć do roboty!*
- Można też potraktować rodziców, którzy sami z siebie nie angażują się w życie szkoły, jako ekspertów. Chcemy wprowadzić zmiany w regulaminie rady? Poprośmy o pomoc prawnika, który ma syna w 6a. Opracowujemy cykl zajęć pozalekcyjnych dla uczniów prowadzonych przez rodziców? Pamiętajmy, że jedna z mam z 3b jest kosmetyczką, a tata z 4a jest pasjonatem fotografii. Może sami się nie zgłosili do pomocy, ale dużo trudniej będzie im odmówić, jeżeli zgłosi się do nich członek rady rodziców (najlepiej jeszcze z poparciem dyrektora) z prośbą o poświęcenie konkretnych dwóch godzin dla szkoły!
- Trzeba zrobić wszystko, aby przyciągnąć rodziców do szkoły. Tak jak wspomnieliśmy już wcześniej, szkoła może stać się miejscem rozwoju pasji rodziców! To tu mogą spotkać się w kole brydżowym, kole zdrowego gotowania, pograć w piłkę czy nauczyć się języka angielskiego. A siedząc w szkolnej ławie czy biegając po sali gimnastycznej, szybciej dostrzegą, że przydałoby się malowanie, nowy sprzęt czy krzesła.
- Bardzo cennym pomysłem jest organizowanie festynów szkolnych czy dni otwartych szkoły zamiast popołudniami – w jedną z sobót, kiedy szkoła odpracowuje dzień wolny. Najczęściej rodzice w tym dniu nie pracują i mogą spędzić przedpołudnie w szkole. Trzeba tylko pamiętać o tym, aby program był tak skonstruowany, aby każdy rodzic, nie tylko rodzic prymusa, był dumny z osiągnięć i talentów swojej pociechy oraz by panowała miła i przyjacielska atmosfera. Można wykorzystać taki dzień do zorganizowania krótkiego walnego spotkania rodzi-

ców, np. w czasie, kiedy dzieci będą się przygotowywać do występów, i zaprezentować wtedy działania i potrzeby rady rodziców.

- Innym sprytnym pomysłem jest składanie rodzicom pisemnie życzeń od rady rodziców, np. z okazji świąt, z jednoczesnym załączeniem listy zadań, których rodzice mogliby się dobrowolnie podjąć oraz informacją, na co w tym roku rada planuje wydać pieniądze. Jeżeli rodzic znajdzie na liście zadań coś, co umie i lubi robić (np. haftowanie sztandaru szkoły), albo informację, że za jego 10 zł urządzenie profesjonalną salę multimedialną, można liczyć na pozytywną reakcję.
- Wiele szkół, w których rodzice są bardzo zaangażowani i aktywni, swój sukces upatruje we... wspólnym imprezowaniu. Zwłaszcza w małych miejscowościach i wsiach to szkoła jest głównym centrum kulturalnym, to tu odbywają się bale karnawałowe, koncerty, przedstawienia i spotkania z ciekawymi ludźmi. Rodzice, którzy w ciągu roku kilka razy bawili się na Andrzejkach, Sylwestrze czy musicalu, chętniej będą ze sobą rozmawiać i, co najważniejsze, działać. Często takie przedsięwzięcia są adresowane jednocześnie dla rodziców i dla nauczycieli. To bardzo cenna inicjatywa!

WAŻNE

Nie pozwól, aby pomysły, które przyszły Ci do głowy podczas czytania tego rozdziału, uleciały! Zapisz poniżej te propozycje, usprawnienia w pracy Twojej rady rodziców, które warto wprowadzić właściwie od ręki.

WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDEM UCZNIOWSKIM

Jednym z obowiązków rady rodziców jest współpraca z samorządem uczniowskim. Bardzo często to zadanie pozostaje martwym zapisem a samorząd szkolny nawet nie wie, że w szkole działa taki organ, jak rada rodziców.

O ile w szkole podstawowej współpraca z samorządem, ze względu na jego małą samodzielność i zazwyczaj nieduże kompetencje, będzie niewielka, to już na etapie gimnazjum czy szkoły ponadgimnazjalnej naprawdę możecie razem zrobić coś ważnego i potrzebnego. Jak się zabrać do takiej współpracy? Oczywiście od poznania się. Można zaprosić zarząd samorządu szkolnego na spotkanie zarządu rady rodziców, przedstawić uczniom siebie i kompetencje rady rodziców, pozwolić, aby uczniowie również zaprezentowali, czym się zajmują, jakie mają potrzeby i plany. Może zdarzyć się, że podczas takiego pierwszego kontaktu uczniowie nie będą mieli żadnych potrzeb, próśb w stosunku do rady rodziców. Mogą być przecież zaskoczeni taką możliwością i potrzebować czasu do namysłu. Ważne więc, aby na tym pierwszym spotkaniu ustalić, w jaki sposób będziecie się kontaktować na przyszłość, wymienić się numerami telefonów czy adresami mailowymi. I zapewnić młodych, że zawsze chętnie wysłuchacie ich pomysłów.

Bardzo ważna jest atmosfera, jaka będzie panować podczas spotkania. Młodzi ludzie mają dość traktowania z góry, przepytywania, krytykowania czy wyśmiewania szalonych pomysłów. Pamiętajcie o tym, aby traktować ich po partnersku, a w przypadku pomysłów sprawiających wrażenie nierealnych spróbować wydobyć z nich to, co jest cenne, ciekawe i najważniejsze. Młodzi ludzie chcą być samodzielni, chcą udowodnić dorosłym, że potrafią sami zrobić coś fajnego. Najczęściej wiedzą, co chcą robić, rzadziej, jak to zrobić i za co. Rada rodziców może w takiej sytuacji znacznie pomóc, pamiętać jednak musicie, aby tylko wspierać samorząd w jego działaniach, a nie przejmować pomysły (bo zrobicie to przecież lepiej, szybciej, profesjonalnie). Trzeba przecież stwarzać dzieciom okazje, aby mogły się sprawdzić w realizacji czegoś, nawet jeśli wiemy, że my zrobilibyśmy to lepiej!

Oto przykładowe, różnorodne formy współpracy rady rodziców z samorządem uczniowskim:

- Wspólne zaadaptowanie strychu szkoły na klub młodzieżowy. Samorząd sam opracowuje projekt adaptacji, przygotowuje budżet, pozyskuje część środków potrzebnych do przeprowadzenia remontu. Zarząd rady rodziców konsultuje, wspiera, doradza, popiera pomysł wobec dyrektora szkoły oraz zapewnia część

środków finansowych. Rodzice pełnią również dyżury podczas remontu i uczą młodych malowania, kładzenia tapet czy wykładziny.

- Uczniowie liceum chcą zorganizować szkolny rajd górski. Sami dopracowują pomysł, trasy, preliminarz. Rodzice wspierają projekt finansując nagrody, zapewniając gorący posiłek na mecie rajdu oraz zapewniając dwóch rodziców – przewodników górskich i kilku rodziców do dodatkowej opieki. Dyrektor szkoły zapewnia oddelegowanie nauczycieli do opieki nad uczniami podczas rajdu.
- Samorząd uczniowski chce samodzielnie zdobyć środki finansowe w konkursie grantowym dla młodych. Cały pomysł wymaga jednak jeszcze doprecyzowania a sporządzenie budżetu do wniosku jest dla młodych bardzo trudne. Rada rodziców zapewnia więc pomoc rodzica, który pracuje jako główny księgowy i nauczy ich sporządzać budżet. Rada zapewnia również dorosłego opiekun całego projektu – zgodnie z wymogiem grantodawcy.
- Rada rodziców zamierza wnioskować do dyrektora szkoły o zmianę podręcznika do języka angielskiego ze względu na jego wysoką cenę i małą dostępność na rynku. Rada prosi samorząd o wyrażenie swojej opinii na ten temat.
- Rada rodziców przygotowuje opinię dla nauczyciela, który ubiega się o stopień nauczyciela mianowanego. Rada prosi samorząd szkolny o wyrażenie swojej opinii na temat tego nauczyciela.

WAŻNE

Czy potrafisz odpowiedzieć na poniższe pytania:

- Kto jest przewodniczącym samorządu szkolnego w Twojej szkole?
- Który z nauczycieli jest opiekunem samorządu szkolnego w Twojej szkole?
- Czy wiesz, co ciekawego robi samorząd w Twojej szkole?
- Czy wiesz, w czym potrzebują pomocy?
- Czy Twoje dziecko wie, że działasz w radzie rodziców?
- Czy Twoje dziecko wie, w czym może pomóc uczniom rada rodziców?

**FRAGMENTY USTAW ISTOTNYCH DLA FUNKCJONOWANIA
RODZICÓW W SZKOLE**

LINKI DO CIEKAWYCH STRON

LITERATURA DLA RODZICÓW

PROGRAM SPOŁECZNY „SZKOŁA BEZ PRZEMOCY”

FRAGMENTY USTAW ISTOTNYCH DLA FUNKCJONOWANIA RODZICÓW W SZKOLE

USTAWA Z DNIA 7 WRZEŚNIA 1991 R. O SYSTEMIE OŚWIATY (FRAGMENTY)

Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniami zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności.

Art. 1. [Zadania systemu oświaty]

System oświaty zapewnia w szczególności:

- 1) realizację prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju;
- 2) wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny;
- 3) możliwość zakładania i prowadzenia szkół i placówek przez różne podmioty;
- 4) dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej;

- 5) możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami;
- 5a) opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwianie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych;
- 6) opiekę nad uczniami szczególnie uzdolnionymi poprzez umożliwianie realizowania indywidualnych programów nauczania oraz ukończenia szkoły każdego typu w skróconym czasie;
- 7) upowszechnianie dostępu do szkół, których ukończenie umożliwia dalsze kształcenie w szkołach wyższych;
- 8) możliwość uzupełniania przez osoby dorosłe wykształcenia ogólnego, zdobywania lub zmiany kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych;
- 9) zmniejszanie różnic w warunkach kształcenia, wychowania i opieki między poszczególnymi regionami kraju, a zwłaszcza ośrodkami wielkomiastowymi i wiejskimi;
- 10) utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach;
- 11) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie postaw sprzyjających jego wdrażaniu w skali lokalnej, krajowej i globalnej;
- 12) opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- 13) dostosowywanie kierunków i treści kształcenia do wymogów rynku pracy;
- 13a) kształtowanie u uczniów postaw przedsiębiorczości sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym;
- 14) przygotowywanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia;
- 15) warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego;
- 16) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych.

Art. 2. [Podmioty systemu oświaty]

System oświaty obejmuje:

- 1) przedszkola, w tym z oddziałami integracyjnymi oraz przedszkola specjalne;
- 2) szkoły:
 - a) podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami integracyjnymi i sportowymi, sportowe i mistrzostwa sportowego,
 - b) gimnazja, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i przysposabiającymi do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego,
 - c) ponadgimnazjalne, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi i sportowymi, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze i leśne,
 - d) artystyczne;
- 3) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;
- 3a) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;
- 3b) placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych;
- 4) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu;
- 5) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 16 ust. 7, a także dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;

- 6) (uchylony);
- 7) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;
- 8) Ochotnicze Hufce Pracy – w zakresie kształcenia i wychowania ich uczestników;
- 9) zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli;
- 10) biblioteki pedagogiczne;
- 11) kolegia pracowników służb społecznych.

Art. 2a. [Współpraca z organizacjami pozarządowymi]

1. System oświaty wspierają organizacje pozarządowe, w tym organizacje harcerskie, a także osoby prawne prowadzące statutową działalność w zakresie oświaty i wychowania.
2. Organy administracji publicznej prowadzące szkoły i placówki współdziałają z podmiotami, o których mowa w ust. 1, w wykonywaniu zadań wymienionych w art. 1.

Art. 3. [Definicje kluczowych pojęć użytych w ustawie]

Ilekrót w dalszych przepisach jest mowa bez bliższego określenia o:

- 1) szkole – należy przez to rozumieć także przedszkole;
[...]
- 5) organie prowadzącym szkołę lub placówkę – należy przez to rozumieć ministra, jednostkę samorządu terytorialnego, inne osoby prawne i fizyczne;
[...]
- 8) kuratorze oświaty – należy przez to rozumieć kierownika kuratorium oświaty jako jednostki organizacyjnej wchodzącej w skład zespolonej administracji rządowej w województwie;
- 9) nauczycielu – należy przez to rozumieć także wychowawcę i innego pracownika pedagogicznego szkoły, placówki oraz zakładu kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli;
- 10) rodzicach – należy przez to rozumieć także prawnych opiekunów dziecka;

11) uczniach – należy przez to rozumieć także słuchaczy i wychowanków;

[...]

13) podstawie programowej – należy przez to rozumieć obowiązkowe, na danym etapie kształcenia, zestawy celów i treści nauczania oraz umiejętności, a także zadania wychowawcze szkoły, które są uwzględniane odpowiednio w programach wychowania przedszkolnego i programach nauczania oraz umożliwiają ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych;

[...]

Art. 4. [Misja nauczyciela]

Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską z poszanowaniem godności osobistej ucznia.

Art. 12. [Nauczanie religii]

1. Publiczne przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja organizują naukę religii na życzenie rodziców, publiczne szkoły ponadgimnazjalne na życzenie bądź rodziców, bądź samych uczniów; po osiągnięciu pełnoletniości o pobieraniu nauki religii decydują uczniowie.
2. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z władzami Kościoła Katolickiego i Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych określa, w drodze rozporządzenia, warunki i sposób wykonywania przez szkoły zadań, o których mowa w ust. 1.

Art. 22a. [Wybór programów i podręczników]

1. Nauczyciel wybiera program wychowania przedszkolnego, program nauczania oraz podręcznik spośród programów i podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego.
 2. Nauczyciel ma prawo opracowania własnego programu wychowania przedszkolnego lub programu nauczania.
- 2a. Wybrany program wychowania przedszkolnego, program nauczania oraz podręcznik, a także program, o którym mowa w ust. 2, nauczyciel przedstawia radzie pedagogicznej.

2b. Rada pedagogiczna, spośród przedstawionych przez nauczycieli programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania oraz podręczników, ustala, w drodze uchwały, po zasięgnięciu opinii rady rodziców odpowiednio zestaw programów wychowania przedszkolnego lub szkolny zestaw programów nauczania i szkolny zestaw podręczników, biorąc pod uwagę możliwości uczniów, a w przypadku podręcznika również:

- 1) przystosowanie dydaktyczne i językowe podręcznika do możliwości uczniów;
- 2) wysoką jakością wykonania podręcznika umożliwiającą korzystanie z niego przez kilka lat.

Art. 36a. [Procedura powoływania dyrektora szkoły]

1. Stanowisko dyrektora szkoły lub placówki, z zastrzeżeniem ust. 2, powierza organ prowadzący szkołę lub placówkę.
2. Powierzenie przez organ prowadzący stanowiska dyrektora szkoły lub placówki może nastąpić, jeżeli organ sprawujący nadzór pedagogiczny nie zgłosi, w terminie 14 dni od przedstawienia kandydata na to stanowisko, umotywowanego zastrzeżenia.
3. Kandydata na stanowisko dyrektora szkoły lub placówki wyłania się w drodze konkursu. Kandydatowi nie można odmówić powierzenia stanowiska dyrektora, chyba że organ sprawujący nadzór pedagogiczny zgłosił zastrzeżenie, o którym mowa w ust. 2.
- 3a. Wymogu przeprowadzania konkursu na stanowisko dyrektora nie stosuje się do szkół i placówek publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne nie będące jednostkami samorządu terytorialnego.
4. Jeżeli do konkursu nie zgłosi się żaden kandydat albo w wyniku konkursu nie wyłoniono kandydata, organ prowadzący powierza to stanowisko ustalonemu przez siebie kandydatowi, po zasięgnięciu opinii rady szkoły lub placówki i rady pedagogicznej. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.
- 4a. Do czasu powierzenia stanowiska dyrektora, zgodnie z ust. 3 lub 4, organ prowadzący może powierzyć pełnienie obowiązków dyrektora szkoły wicedyrektorowi, a w szkołach, w których nie ma wicedyrektora nauczycielowi tej szkoły, jednak nie dłużej niż na okres 6 miesięcy.
5. W celu przeprowadzenia konkursu organ prowadzący szkołę lub placówkę powołuje komisję konkursową w składzie:

- 1) po trzech przedstawicieli:
 - a) organu prowadzącego szkołę lub placówkę,
 - b) organu sprawującego nadzór pedagogiczny;
- 2) po dwóch przedstawicieli:
 - a) rady pedagogicznej,
 - b) rodziców;
- 3) po jednym przedstawicielu zakładowych organizacji związkowych, przy czym przedstawiciel związku zawodowego nie może być zatrudniony w szkole lub placówce, której konkurs dotyczy.

5a. (uchylony).

5b. Przepis ust. 5 stosuje się również w przypadku konkursu na stanowisko dyrektora nowo zakładanego zespołu szkół lub placówek, z tym że:

- 1) dwóch przedstawicieli rady pedagogicznej wyłania się spośród przedstawicieli rad pedagogicznych wszystkich szkół lub placówek łączonych w zespół;
- 2) dwóch przedstawicieli rodziców wyłania się spośród rodziców uczniów wszystkich szkół lub placówek łączonych w zespół.

6. W przypadku szkół i placówek nowo zakładanych skład komisji konkursowej określa organ prowadzący tę szkołę lub placówkę w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny.

7. W przypadku szkół i placówek, o których mowa w art. 44 i art. 52 ust. 1, w skład komisji nie wchodzi odpowiednio przedstawiciele rady pedagogicznej i rodziców.

7a. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku szkół artystycznych i placówek, o których mowa w art. 2 pkt 7, dla uczniów szkół artystycznych – minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, określi, w drodze rozporządzenia, regulamin konkursu na stanowisko dyrektora szkoły lub placówki oraz tryb pracy komisji konkursowej, uwzględniając w szczególności sposób ogłaszania konkursu oraz sposób nadzorowania prawidłowości postępowania konkursowego przez organ prowadzący szkołę lub placówkę.

8. Stanowisko dyrektora szkoły lub placówki powierza się na 5 lat szkolnych. W uzasadnionych przypadkach, w uzgodnieniu z kuratorem oświaty, a w przypadku szkoły i placówki artystycznej oraz placówek, o których mowa w art. 2 pkt 7, dla uczniów szkół artystycznych – z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dzie-

dzictwa narodowego, można powierzyć to stanowisko na krótszy okres, jednak nie krótszy niż 1 rok szkolny.

9. Po upływie okresu, o którym mowa w ust. 8, organ prowadzący, po zasięgnięciu opinii rady szkoły lub placówki i rady pedagogicznej, w uzgodnieniu z kuratorem oświaty, a w przypadku szkoły i placówki artystycznej oraz placówki, o której mowa w art. 2 pkt 7, dla uczniów szkół artystycznych – z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, może przedłużyć powierzenie stanowiska na kolejne okresy wymienione w ust. 8.
- 9a. Przepisy ust. 1-9 stosuje się odpowiednio do osoby, o której mowa w art. 36 ust. 2.
10. Przepisy ust. 1-9a i art. 37 nie dotyczą szkół prowadzonych przez Ministra Obrony Narodowej i Ministra Sprawiedliwości lub podporządkowane im organy.

Art. 37. [Powolywanie wicedyrektora szkoły]

1. W szkole lub placówce, w których zgodnie z ramowym statutem może być utworzone stanowisko wicedyrektora i inne stanowiska kierownicze, powierzenia tych stanowisk i odwołania z nich dokonuje dyrektor szkoły lub placówki, po zasięgnięciu opinii organu prowadzącego, rady szkoły lub placówki oraz rady pedagogicznej.

[...]

Art. 39. [Zadania dyrektora szkoły]

1. Dyrektor szkoły lub placówki w szczególności:
 - 1) kieruje działalnością szkoły lub placówki i reprezentuje ją na zewnątrz;
 - 2) sprawuje nadzór pedagogiczny, z zastrzeżeniem art. 36 ust. 2;
 - 3) sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne;
 - 4) realizuje uchwały rady szkoły lub placówki oraz rady pedagogicznej, podjęte w ramach ich kompetencji stanowiących;
 - 5) dysponuje środkami określonymi w planie finansowym szkoły lub placówki zaopiniowanym przez radę szkoły lub placówki i ponosi odpowiedzialność za ich prawidłowe wykorzystanie, a także może organizować administracyjną, finansową i gospodarczą obsługę szkoły lub placówki;

- 5a) wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę;
- 6) wykonuje inne zadania wynikające z przepisów szczególnych;
- 7) współdziała ze szkołami wyższymi oraz zakładami kształcenia nauczycieli w organizacji praktyk pedagogicznych;
- 8) odpowiada za właściwą organizację i przebieg sprawdzianu i egzaminów, o których mowa w art. 9 ust. 1, przeprowadzanych w szkole lub placówce;
- 9) stwarza warunki do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły lub placówki.

[...]

4. Dyrektor szkoły lub placówki w wykonywaniu swoich zadań współpracuje z radą szkoły lub placówki, radą pedagogiczną, rodzicami i samorządem uczniowskim.

[...]

Art. 50. [Zadania rady szkoły]

1. W szkołach i placówkach mogą działać rady szkół i placówek.
2. Rada szkoły lub placówki uczestniczy w rozwiązywaniu spraw wewnętrznych szkoły lub placówki, a także:
 - 1) uchwała statut szkoły lub placówki;
 - 2) przedstawia wnioski w sprawie rocznego planu finansowego środków specjalnych szkoły lub placówki i opiniuje projekt planu finansowego szkoły lub placówki;
 - 3) może występować do organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą lub placówką z wnioskami o zbadanie i dokonanie oceny działalności szkoły lub placówki, jej dyrektora lub innego nauczyciela zatrudnionego w szkole lub placówce; wnioski te mają dla organu charakter wiążący;
 - 4) opiniuje plan pracy szkoły lub placówki, projekty innowacji i eksperymentów pedagogicznych oraz inne sprawy istotne dla szkoły lub placówki;
 - 5) z własnej inicjatywy ocenia sytuację oraz stan szkoły lub placówki i występuje z wnioskami do dyrektora, rady pedagogicznej, organu prowadzącego szkołę

lub placówkę oraz do wojewódzkiej rady oświatowej, w szczególności w sprawach organizacji zajęć pozalekcyjnych i przedmiotów nadobowiązkowych.

3. W celu wspierania działalności statutowej szkoły lub placówki rada szkoły lub placówki może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek oraz innych źródeł. Zasady wydatkowania funduszy rady szkoły lub placówki określa regulamin, o którym mowa w art. 51 ust. 5.

Art. 51. [Powolywanie i kompetencje rady szkoły]

1. W skład rady szkoły lub placówki wchodzi, z zastrzeżeniem ust. 1a–1c, w równej liczbie:
 - 1) nauczyciele wybrani przez ogół nauczycieli;
 - 2) rodzice wybrani przez ogół rodziców;
 - 3) uczniowie wybrani przez ogół uczniów.
- 1a. W skład rady szkoły lub placówki nie wchodzi uczniowie przedszkoli, szkół podstawowych, z wyłączeniem szkół dla dorosłych, a także uczniowie szkół specjalnych i placówek dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym lub głębokim oraz uczniowie szkół i placówek określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 55 ust. 6.
- 1b. W gimnazjach dla dzieci i młodzieży udział uczniów w radzie szkoły nie jest obowiązkowy.
- 1c. W szkołach i placówkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 53 ust. 6 udział rodziców w radzie szkoły lub placówki nie jest obowiązkowy.
2. Rada powinna liczyć co najmniej 6 osób.
3. Tryb wyboru członków rady szkoły lub placówki określa statut szkoły lub placówki. Statut szkoły lub placówki może przewidywać rozszerzenie składu rady o inne osoby niż wymienione w ust. 1.
4. Kadencja rady szkoły lub placówki trwa 3 lata. Statut szkoły lub placówki może dopuszczać dokonywanie corocznej zmiany jednej trzeciej składu rady.
5. Rada szkoły lub placówki uchwała regulamin swojej działalności oraz wybiera przewodniczącego. Zebrania rady są protokołowane.
- 5a. W regulaminie, o którym mowa w ust. 5, mogą być określone rodzaje spraw, w których rozpatrywaniu nie biorą udziału przedstawiciele uczniów.

6. W posiedzeniach rady szkoły lub placówki może brać udział, z głosem doradczym, dyrektor szkoły lub placówki.
7. Do udziału w posiedzeniach rady szkoły lub placówki mogą być zapraszane przez przewodniczącego, za zgodą lub na wniosek rady, inne osoby z głosem doradczym.
8. Rady szkół lub placówek mogą porozumiewać się ze sobą, ustalając zasady i zakres współpracy.
9. Powstanie rady szkoły lub placówki organizuje dyrektor szkoły lub placówki z własnej inicjatywy albo na wniosek rady rodziców, a w przypadku gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych także na wniosek samorządu uczniowskiego.
10. W szkołach artystycznych przepisy ust. 1a-1c i 9 stosuje się odpowiednio.

Art. 52. [Niepowoływanie rady szkoły]

1. Rady szkoły lub placówki nie powołuje się w szkołach i placówkach, w których ze względu na specyfikę organizacji pracy i zadania nie ma możliwości wyłonienia stałej reprezentacji rodziców lub uczniów, o której mowa w art. 51 ust. 1 pkt 2 i 3.
2. W szkołach lub placówkach, w których rada nie została powołana, zadania rady wykonuje rada pedagogiczna.

Art. 53. [Powoływanie i regulamin rady rodziców]

1. W szkołach i placówkach, z zastrzeżeniem ust. 6, działają rady rodziców, które reprezentują ogół rodziców uczniów.
2. W skład rad rodziców wchodzi:
 - 1) w szkołach – po jednym przedstawicielu rad oddziałowych, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danego oddziału;
 - 2) w placówkach – co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców wychowanków danej placówki;
 - 3) w szkołach artystycznych – co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danej szkoły.
3. W wyborach, o których mowa w ust. 2, jednego ucznia reprezentuje jeden rodzic. Wybory przeprowadza się na pierwszym zebraniu rodziców w każdym roku szkolnym.
4. Rada rodziców uchwała regulamin swojej działalności, w którym określa w szczególności:

- 1) wewnętrzną strukturę i tryb pracy rady;
 - 2) szczegółowy tryb przeprowadzania wyborów do rad, o których mowa w ust. 2 pkt 1–3, oraz przedstawicieli rad oddziałowych, o których mowa w ust. 2 pkt 1, do rady rodziców odpowiednio szkoły lub placówki.
5. Rady rodziców mogą porozumiewać się ze sobą, ustalając zasady i zakres współpracy.
6. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku szkół i placówek artystycznych minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, określa, w drodze rozporządzenia, rodzaje szkół i placówek, w których nie tworzy się rad rodziców, uwzględniając organizację szkoły lub placówki lub brak możliwości bezpośredniego uczestniczenia w ich działalności reprezentacji rodziców.

Art. 54. [Kompetencje rady rodziców]

1. Rada rodziców może występować do dyrektora i innych organów szkoły lub placówki, organu prowadzącego szkołę lub placówkę oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły lub placówki.
2. Do kompetencji rady rodziców, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, należy:
 - 1) uchwalanie w porozumieniu z radą pedagogiczną:
 - a) programu wychowawczego szkoły obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów, realizowanego przez nauczycieli,
 - b) programu profilaktyki dostosowanego do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców;
 - 2) opiniowanie programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania szkoły lub placówki, o którym mowa w art. 34 ust. 2;

Art. 34 ust. 2: W przypadku stwierdzenia niedostatecznych efektów kształcenia lub wychowania w szkole lub placówce organ sprawujący nadzór pedagogiczny poleca dyrektorowi szkoły lub placówki opracowanie, w uzgodnieniu z organem prowadzącym, programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania. Wdrożenie programu następuje w terminach określonych w harmonogramie, zaakceptowanych przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Program musi uwzględnić uwagi i wnioski zgłoszone przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny.
 - 3) opiniowanie projektu planu finansowego składanego przez dyrektora szkoły.

3. W szkołach artystycznych, w których nie prowadzi się kształcenia ogólnego, nie uchwała się programu profilaktyki, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. b.
4. Jeżeli rada rodziców w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego nie uzyska porozumienia z radą pedagogiczną w sprawie programu, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. a lub b, program ten ustala dyrektor szkoły w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny. Program ustalony przez dyrektora szkoły obowiązuje do czasu uchwalenia programu przez radę rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną.
5. W szkołach i placówkach, w których nie tworzy się rad rodziców, programy, o których mowa w ust. 2 pkt 1, uchwała rada pedagogiczna.
6. Programów, o których mowa w ust. 2 pkt 1, nie uchwała się w szkołach dla dorosłych.
7. W szkołach i placówkach publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub przez osoby fizyczne oraz w szkołach i placówkach niepublicznych programy, o których mowa w ust. 2 pkt 1, ustala organ wskazany w statucie szkoły lub placówki.
8. W celu wspierania działalności statutowej szkoły lub placówki, rada rodziców może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek rodziców oraz innych źródeł. Zasady wydatkowania funduszy rady rodziców określa regulamin, o którym mowa w art. 53 ust. 4.

Art. 55. [Samorząd uczniowski]

1. W szkole i placówce działa samorząd uczniowski, zwany dalej „samorządem”.
2. Samorząd tworzą wszyscy uczniowie szkoły lub placówki.
3. Zasady wybierania i działania organów samorządu określa regulamin uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym. Organy samorządu są jedynymi reprezentantami ogółu uczniów.
4. Regulamin samorządu nie może być sprzeczny ze statutem szkoły lub placówki.
5. Samorząd może przedstawiać radzie szkoły lub placówki, radzie pedagogicznej oraz dyrektorowi wnioski i opinie we wszystkich sprawach szkoły lub placówki, w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw uczniów, takich jak:
 - 1) prawo do zapoznawania się z programem nauczania, z jego treścią, celem i stawianymi wymaganiami;

- 2) prawo do jawnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu;
 - 3) prawo do organizacji życia szkolnego, umożliwiające zachowanie właściwych proporcji między wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań;
 - 4) prawo redagowania i wydawania gazety szkolnej;
 - 5) prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi, w porozumieniu z dyrektorem;
 - 6) prawo wyboru nauczyciela pełniącego rolę opiekuna samorządu.
6. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, typy szkół i placówek, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego ze względu na konieczność stosowania w szkole lub placówce specjalnej organizacji nauki i metod pracy, a także ze względów wychowawczych, opiekuńczych i resocjalizacyjnych.
7. Samorząd w szkole dla dorosłych lub placówce kształcenia ustawicznego, w celu wspierania działalności statutowej szkoły lub placówki, może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek i innych źródeł. Zasady wydatkowania tych funduszy określa regulamin, o którym mowa w ust. 3.

Art. 56. [Działalność stowarzyszeń na terenie szkoły]

1. W szkole i placówce mogą działać, z wyjątkiem partii i organizacji politycznych, stowarzyszenia i inne organizacje, a w szczególności organizacje harcerskie, których celem statutowym jest działalność wychowawcza albo rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły lub placówki.
2. Podjęcie działalności w szkole lub placówce przez stowarzyszenie lub inną organizację, o których mowa w ust. 1, wymaga uzyskania zgody dyrektora szkoły lub placówki, wyrażonej po uprzednim uzgodnieniu warunków tej działalności oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii rady szkoły lub placówki i rady rodziców.
3. W szkołach i placówkach, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 53 ust. 6, oraz w szkołach i placówkach, w których nie utworzono rady szkoły lub placówki, nie stosuje się wymogu uzyskania pozytywnej opinii odpowiednio rady szkoły lub placówki i rady rodziców, o których mowa w ust. 2.

Art. 62. [Powoływanie zespołu szkół a rada rodziców]

1. Organ prowadzący szkoły różnych typów lub placówki może je połączyć w zespół, z zastrzeżeniem ust. 5a-5c. Połączenie nie narusza odrębności rad pedagogicznych, rad rodziców, rad szkół lub placówek i samorządów uczniowskich poszczególnych szkół lub placówek, o ile statut zespołu nie stanowi inaczej.

[...]

Art. 64a. [Strój jednolity – tzw. mundurki]

1. Dyrektor szkoły podstawowej, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej oraz szkoły artystycznej może z własnej inicjatywy lub na wniosek rady szkoły, rady rodziców, rady pedagogicznej lub samorządu uczniowskiego, za zgodą odpowiednio rady rodziców i rady pedagogicznej oraz w przypadku, gdy z inicjatywą wystąpił dyrektor szkoły lub wniosku złożonego przez inny podmiot niż samorząd uczniowski – także po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego, wprowadzić obowiązek noszenia przez uczniów na terenie szkoły jednolitego stroju.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, dyrektor szkoły rozpatruje w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące.
3. Wzór jednolitego stroju, o którym mowa w ust. 1, ustala dyrektor szkoły w uzgodnieniu z radą rodziców i po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i samorządu uczniowskiego.
4. Dyrektor szkoły, w której wprowadzono obowiązek noszenia przez uczniów jednolitego stroju, może w uzgodnieniu z radą rodziców i po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej określić sytuacje, w których przebywanie ucznia na terenie szkoły nie wymaga noszenia przez niego jednolitego stroju.
5. Przepisów ust. 1-4 nie stosuje się w szkołach, w których nie tworzy się rad rodziców.
6. W szkołach, w których nie wprowadzono obowiązku noszenia przez uczniów jednolitego stroju, oraz w szkołach, o których mowa w ust. 5, statut szkoły określa zasady ubierania się uczniów na terenie szkoły.
7. Do zniesienia obowiązku noszenia przez uczniów jednolitego stroju, stosuje się odpowiednio przepisy ust. 1 i 2.

USTAWA Z DNIA 26 STYCZNIA 1982 R.
KARTA NAUCZYCIELA
(FRAGMENTY)

Art. 6a. [Ocena nauczycieli]

1. Praca nauczyciela, z wyjątkiem pracy nauczyciela stażysty, podlega ocenie. Ocena pracy nauczyciela może być dokonana w każdym czasie, nie wcześniej jednak niż po upływie roku od dokonania oceny poprzedniej lub oceny dorobku zawodowego, o której mowa w art. 9c ust. 6, z inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek:
 - 1) nauczyciela;
 - 2) organu sprawującego nadzór pedagogiczny;
 - 3) organu prowadzącego szkołę;
 - 4) rady szkoły;
 - 5) rady rodziców.
2. Dyrektor szkoły jest obowiązany dokonać oceny pracy nauczyciela w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia złożenia wniosku, z zastrzeżeniem terminu określonego w ust. 1.
3. (uchylony)
4. Ocena pracy nauczyciela ma charakter opisowy i jest zakończona stwierdzeniem uogólniającym:
 - 1) ocena wyróżniająca;
 - 2) ocena dobra;
 - 3) ocena negatywna.
5. Oceny pracy nauczyciela dokonuje dyrektor szkoły, który przy jej dokonywaniu może zasięgnąć opinii samorządu uczniowskiego.
6. Oceny pracy dyrektora szkoły oraz nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, dokonuje:
 - 1) organ sprawujący nadzór pedagogiczny w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, jeżeli organ prowadzący szkołę nie sprawuje nadzoru pedagogicznego;
 - 2) organ prowadzący szkołę, jeżeli równocześnie sprawuje nadzór pedagogiczny nad szkołą.

7. Organy, o których mowa w ust. 6, dokonują oceny pracy dyrektora szkoły po zasięgnięciu opinii rady szkoły i zakładowych organizacji związkowych działających w tej szkole. Przy ocenie pracy dyrektora przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

[...]

Art. 9c. [Ocena nauczycieli za okres stażu]

6. Ocenę dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu ustala, w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia złożenia sprawozdania, o którym mowa w ust. 3, z uwzględnieniem stopnia realizacji planu rozwoju zawodowego nauczyciela, dyrektor szkoły:
 - 1) w przypadku nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego – po zapoznaniu się z projektem oceny opracowanym przez opiekuna stażu i po zasięgnięciu opinii rady rodziców;
 - 2) w przypadku nauczyciela mianowanego – po zasięgnięciu opinii rady rodziców.
7. Rada rodziców powinna przedstawić swoją opinię w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie dorobku zawodowego nauczyciela. Nieprzedstawienie opinii rady rodziców nie wstrzymuje postępowania, o którym mowa w ust. 6.

LINKI DO CIEKAWYCH STRON

www.rodzice.codn.edu.pl

Portal prowadzony przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, dzięki któremu możemy dowiedzieć się, na czym polega aktywność rodziców w szkołach różnych krajów Europy, ukończyć kursy e-learningowe dla członków rad rodziców, a także porozmawiać na forum dyskusyjnym.

www.brpd.gov.pl

Oficjalna strona Rzecznika Praw Dziecka RP. Prezentuje działalność Rzecznika, informuje o prawach dziecka, zawiera dużą liczbę materiałów, ekspertyz, prezentacji oraz linki do organizacji, instytucji i programów, które związane są ze sprawami dzieci.

www.szkolabezprzemocy.pl

Strona ogólnopolskiego programu społecznego „Szkoła bez przemocy”, którego celem jest przeciwdziałanie przemocy w polskich szkołach przez zmianę postaw wobec przemocy, a także dostarczenie szkołom konkretnego wsparcia i narzędzi, które skutecznie i systemowo zwalczałyby to zjawisko. Na stronie można znaleźć m.in. dobre praktyki z różnych szkół, scenariusze lekcji itp.

www.vulcan.edu.pl/rodzice

Portal będący elementem programu Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego. W dziale „Być rodzicem” znajdziemy wiele ciekawych tekstów, np. jak wprowadzać dyscyplinę w wychowaniu, jak budować autorytet, niwelować stres szkolny. Ciekawe artykuły pogrupowane są w 5 działów: rozwój i wychowanie, rodzina, trudne rozmowy, uzależnienia, szkolne problemy. Warto pozaglądać również do innych miejsc tego portalu. Gwarantuje ciekawą lekturę na wiele wieczorów.

www.fundacjarodziceszkole.org.pl

Gospodarzem strony jest fundacja, której głównym celem jest upowszechnianie wiedzy o prawach rodziców w szkole publicznej z zamiarem jej stopniowego i skutecznego uspołecznienia. Warto zajrzeć zwłaszcza do prezentacji „W kierunku szkoły partnerskiej i obywatelskiej” (dział: programy).

www.sto.org.pl

Portal Społecznego Towarzystwa Oświatowego, które ma na celu tworzenie dla dzieci i młodzieży dobrych warunków do wszechstronnej, rzetelnej nauki oraz walkę o możliwość korzystania w praktyce z należnych nam praw obywatelskich – w obronie naszych dzieci, ich zdrowia, prawidłowego rozwoju i wykształcenia, prawa do radości i uśmiechu.

www.kidprotect.pl

Strona fundacji, której głównym celem jest zapobieganie patologiom społecznym, a w szczególności przestępczości seksualnej skierowanej przeciwko dzieciom. Strona oferuje poradnictwo i wsparcie, a w szczególnych przypadkach – interwencję kryzysową.

www.dziekowsieci.pl

Celem tej strony jest zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w sieci. Można tu znaleźć wiele interesujących tekstów, spoty reklamowe kampanii, materiały multimedialne i do wydrukowania, rady i film dla rodziców, słowniczek podstawowych terminów dotyczących komputera i internetu dla rodziców.

www.helpline.org.pl

Portal oraz telefon interwencyjny helpline (0-800 100 100), pod który można zgłaszać się po pomoc w sprawach związanych z zagrożeniem dzieci w Internecie. Zapewnia pomoc zarówno dla dzieci i rodziców, jak i profesjonalistów.

www.sieciaki.pl

www.przedszkolaki.sieciaki.pl

Portale dla dzieci, w przystępny i przyjazny sposób propagujące wiedzę o zasadach bezpiecznego korzystania z internetu. W ramach serwisu prowadzone są różne konkursy oraz stale aktualizowany jest katalog bezpiecznych stron dla dzieci. W serwisie jest zarejestrowanych ponad 100 000 użytkowników!

www.elearning.dziekowsieci.pl

Platforma e-learningowa oferująca dzieciom, młodzieży, nauczycielom i rodzicom edukację w zakresie bezpieczeństwa w Internecie. Proponowane kursy mają atrakcyjną formę przypominającą gry komputerowe. Można z nich korzystać w dowolnym miejscu: w szkolnej pracowni komputerowej, w domu lub kafejce internetowej.

www.dyzurnet.pl

Portal jest punktem kontaktowym działającym przy Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej, który przyjmuje zgłoszenia dotyczące nielegalnych treści w Internecie. Pracownicy NASK analizują treści wskazane przez użytkowników, wykonują dokumentację techniczną oraz przesyłają informacje do policji, prokuratury i administratorów serwisów internetowych.

www.strefamlodych.pl

Strona poświęcona prawom młodych ludzi. Powstaje dzięki aktywnemu udziałowi w jej tworzeniu tych młodych ludzi, którzy w praktyce zetknęli się z lekceważeniem ich praw.

www.wolnelektury.pl

Biblioteka internetowa z lekturami szkolnymi. Jest to projekt realizowany przez Fundację Nowoczesna Polska. Portal udostępnia w swoich zbiorach lektury szkolne, które są zalecane do użytku przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Są one opracowane, udostępnione w kilku formatach (html, odt, txt i pdf). Można je zgodnie z prawem bezpłatnie przeglądać, ściągać na swój komputer, a także udostępniać innym i cytować. Niektórych tekstów można posłuchać jako MP3. Teksty można przeszukiwać nie tylko pod kątem autora, tytułu, epoki, gatunku literackiego, ale też motywu i tematu literackiego!

www.rodziceidzieci.pl

Internetowa księgarnia, gdzie można znaleźć nie tylko wiele pomysłów na dobry prezent dla naszego dziecka, ale również dla każdego rodzica. W ofercie znajdują się książki o problematyce rodzinnej, wychowania dziecka, poradniki dotyczące rysowania i malowania oraz o zdrowiu.

www.bycrodzicem.pl/uploads/media/badanie_rozmowy_final_raport_fks.pdf

Bardzo interesujące wyniki badań przeprowadzonych wśród rodziców na zlecenie Fundacji Komunikacji Społecznej. Badania dotyczyły komunikacji w rodzinie, między małżonkami oraz między dziećmi i rodzicami.

www.erodzina.com

Portal o tematyce rodzinnej i kobiecej. Informacje na stronie zostały podzielone na kilkadziesiąt działów – od takich jak ciąża i poród, przez wychowywanie dzieci i pro-

blemy wychowawcze, po porady prawne, przemoc, a także... przepisy kulinarne oraz diety.

www.wychowanie.pl

Strona prowadzona przez nauczycielki – autorki programów do wychowania do życia w rodzinie dla szkół podstawowych i gimnazjów zatwierdzonych przez MEN oraz materiałów pomocniczych do szkół podstawowych i gimnazjów. Portal zawiera mnóstwo materiałów, które adresowe są wprawdzie raczej do nauczycieli, jednak z pewnością przydadzą się bardziej świadomym rodzicom.

www.dzieciaki.net.pl

Jest to serwis stworzony przez rodziców z myślą o dzieleniu się swoimi doświadczeniami, w którym to rad rodzicom udzielają inni rodzice, a nie psychologowie czy pedagodzy. Autorzy udzielają wiele praktycznych porad wychowawczych – piszą o sposobach rodzinnego spędzania wolnego czasu, o trudnych dzieciach i sposobach radzenia sobie z nimi.

www.dla-dzieci.com.pl

Portal dla dzieci, rodziców i wychowawców. Zawiera ciekawe artykuły dla rodziców, scenariusze zajęć dla nauczycieli oraz liczne atrakcyjne propozycje dla dzieci: gry i zabawy, zagadki umysłowe, kolorowanki, konkursy wiedzy, ciekawostki, humor szkolny.

www.info.e-dziecko.eu

Portal Nowoczesnych Rodziców. Można tu znaleźć wiele ciekawych pomysłów zabaw, zagadki, puzzle dla dzieci, bajki dla dzieci w plikach MP3, pomysły na wyczyny kulinarne z dziećmi i wiele, wiele innych. Większość materiałów jest adresowana wprawdzie dla rodziców przedszkolaków, ale można znaleźć również ciekawe pomysły na zajęcia dla dzieci w okresie wczesnoszkolnym.

www.smyki.pl

Strona dla rodziców małych dzieci. Można tu założyć album dla swojego dziecka i pisać rodzinny pamiętnik. Porady ekspertów dotyczą wprawdzie głównie zupełnych maluchów, ale można też znaleźć wiele cennych porad na temat bezpieczeństwa podróży, zdrowego odżywiania itd.

<http://kobieta.gazeta.pl/edziecko>

Forum internetowe dla rodziców również dzieci szkolnych! Można tutaj znaleźć pomysły na wakacje z dzieckiem, wiele porad dotyczących bezpieczeństwa i rozwoju dziecka w wieku szkolnym, problemów opiekuńczo-wychowawczych dzieci w tym wieku, artykuły o rodzicach, którzy postanowi sami uczyć swoje dzieci w domu oraz praktyczne rady dotyczące zakupu szkolnego ekwipunku.

www.zdrowedziecinstwo.pl

Kolejny portal adresowany raczej dla rodziców maluchów, ale również mama i tata trochę starszych dzieci znajdą tu pomysły na zabawy z dziećmi, zagadki, gry. Można również zadać pytanie psychologowi dziecięcemu i pediatrom.

www.miastodzieci.pl

Jest to portal informacyjny dla rodziców, który poleca atrakcyjne miejsca, zaprasza na imprezy kulturalne, prezentuje pomysły na aktywne spędzanie wolnego czasu w rodzinnym gronie w największych miastach Polski (m.in. Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań, Katowice, Trójmiasto, Łódź, Lublin).

www.czasdzieci.pl

Portal informacyjny prezentujące wydarzenia, atrakcje imprezy dla dzieci w kilku miastach Polski. Ponadto zawiera ciekawe materiały dla rodziców (porady ekspertów, artykuły, recenzje) oraz dla dzieci (kolorowani, czytanki, gry).

www.superkid.pl

Strona, której hasło przewodnie brzmi „Zapewnij dzieciom dobry start!”. Zawiera wiele interesujących artykułów dla rodziców oraz ciekawe materiały dla dzieci (wierszyki, gry, ćwiczenia rozwijające rozmaite umiejętności).

www.berek.pl

Portal proponujący zabawy i zajęcia dla dzieci, które wspierają ich wszechstronny rozwój. Zabawy są zróżnicowane i pozwalają rozwijać różnorodne umiejętności dziecka w zależności od wieku i stopnia jego rozwoju.

LITERATURA DLA RODZICÓW

- Birkenbihl Vera F., *Szkola bez stresu!*, Wydawnictwo KOS, Katowice 1999
- Birkenbihl Vera F., *Jak szybko i latwo nauczyć się języka*, Wydawnictwo KOS, Katowice 1999
- Buzan Tony, *Podręcznik szybkiego czytania*, Wydawnictwo Ravi, Łódź 2002
- Buzan Tony, *Rusz głową*, Wydawnictwo Ravi, Łódź 2002
- Buzan Tony, *Mapy twoich myśli*, Wydawnictwo Ravi, Łódź 2002
- Dąbrowska Justyna, *Zrozumieć dziecko*, PARPA, Warszawa 2001
- Dodziuk Anna, *Ojcostwo, które boli*, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2002
- Dolto Françoise, *Zrozumieć dziecko. Rozmowy o wychowaniu*, Wydawnictwo Santorski, Warszawa 2002
- Eichelberger Wojciech, *O co pytają dzieci? O miłości i wychowaniu*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 1999
- Faber Evelyn, Mazlish Adele, *Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały. Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły*, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 1992
- Forward Susan, *Toksyczni rodzice*, Wydawnictwo Santorski, Warszawa 1993
- Gordon Thomas, *Wychowanie bez porażek*, PAX, Warszawa 1991
- Green Gordon W., *Jak pomagać dziecku w nauce*, Wydawnictwo Diogenes, Warszawa 2000
- Hartley-Brewer Elisabeth, *100 porad. Jak wychować szczęśliwego i pewnego siebie chłopca*, Wydawnictwo Liber, Warszawa 2007
- Hartley-Brewer Elisabeth, *100 porad jak wychować szczęśliwą i pewną siebie dziewczynkę*, Wydawnictwo Liber, Warszawa 2007
- Jakubowska Barbara, *Jak mądrze kochać dzieci. Poradnik dla zagubionych rodziców*, Wydawnictwo WAB, Warszawa 2001
- Korczak Janusz, *Jak kochać dziecko*, Wydawnictwo Santorski, Warszawa 2004
- Lang Gunda, *Jak być lepszym w szkole*, Wydawnictwo KOS, Katowice 1999
- Linksman Ricki, *W jaki sposób szybko się uczyć?*, Wydawnictwo Diogenes, Warszawa 2000
- McDowell Jose, *Mity edukacji seksualnej*, Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, Warszawa 2000

- McIntire Roger W., *Nastolatki i rodzice. 10 kroków ku lepszym relacjom. Praktyczny poradnik dla rodziców*, Wydawnictwo Liber, Warszawa 2005
- McKay Matthew, Fanning Patrick, Davis Martha, *Sztuka skutecznego porozumiewania się*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2002
- Praisner Mira, *Znajdź czas dla swojego dziecka*, Remedium 2001, nr 9
- Pantley Elizabeth, *Dyscyplina bez płaczu*, Wydawnictwo Liber, Warszawa 2008
- Roehlkepartain Jolene L., Leffert Nancy, *Kształtuj charakter i buduj osobowość dziecka*, Wydawnictwo Liber, Warszawa 2006
- Rumpf Joachim, *Krzyczeć, bić, niszczyć. Agresja u dzieci w wieku do 13 lat*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003
- Samson Andrzej, *Być uczniem i przetrwać, czyli szkoła przeżycia szkoły*, Wydawnictwo Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Kraków 2001
- Samson Andrzej, *20 tysięcy godzin w budzie. O szkole, uczniowskim losie i kilku innych sprawach*, Wydawnictwo Santorski, Warszawa 2003
- Samson Andrzej, *Książeczka dla przestraszonych rodziców, czyli co robić, gdy twoje dziecko zachowuje się dziwnie, niepokojąco, nietypowo?*, Wydawnictwo Santorski, Warszawa 2004
- Shellenberger Susie, Johnson Greg, *Sztuka dorastania, czyli jak się umówić na randkę nie tracąc głowy*, Wydawnictwo Vocatio, Warszawa 2000
- Stawarz Małgorzata, *Jak wybrać zawód?*, Wydawnictwo Plantpress, Kraków 2000
- Ulsamer Gabriele i Bertold, *Zasady życia w rodzinie. Na podstawie koncepcji więzi rodzinnych Berta Hellingera. Poradnik dla rodziców*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2003
- Vogler Roger E., Bartz Wayne R., *Nastolatki i alkohol. Kiedy nie wystarczy powiedzieć „nie”*, PARPA, Warszawa 1999
- Wyckoff Jerry, C. Unell Barbara, *Dyscyplina bez krzyku i bicia. Praktyczne rozwiązywanie najczęstszych problemów dotyczących wychowania dzieci*, Wydawnictwo Liber, Warszawa 2004
- *Polska z dzieckiem. Przewodnik turystyczny dla całej rodziny* (praca zbiorowa), Wydawnictwo Pascal, Bielsko-Biała 2006
- *Mój wybór. Przewodnik do życia wolnego od uzależnień. Sakwa dla rodziców*, red. A. Doliński, E. Rewińska, Wydawca: Komenda Chorągwi Ziemi Lubuskiej ZHP, Zielona Góra

PROGRAM SPOŁECZNY „SZKOŁA BEZ PRZEMOCY”

Program społeczny „Szkoła bez przemocy” został zainicjowany wiosną 2006 r. przez dzienniki regionalne dwóch grup wydawniczych – Media Regionalne i Polskapresse oraz Fundację Grupy Telekomunikacji Polskiej jako odpowiedź na narastający problem przemocy i agresji w polskich szkołach. Jego celem jest przeciwdziałanie przemocy poprzez zmianę postaw wobec agresji, zwiększanie świadomości problemu oraz dostarczanie szkołom konkretnych narzędzi do przeciwdziałania i zapobiegania temu zjawisku. W ramach Programu we współpracy z ekspertami i organizacjami pozarządowymi powstało wiele materiałów poradnikowych oraz metodycznych. Inicjatywy szkół są wspierane przez organizowanie programu grantowego, konkursów z nagrodami, finansowanie szkoleń i warsztatów zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli.

Od wiosny 2006 r. na łamach dzienników regionalnych, które prowadzą Program, ukazało się prawie 3 000 tekstów dotyczących problemu agresji i przemocy. Większość z nich stanowiły teksty poradnikowe o profilaktyce przemocy i agresji w szkole lub przykłady dobrych praktyk realizowane przez społeczności szkolne. Dzięki zaangażowaniu Fundacji Grupy Telekomunikacji Polskiej szkoły w każdej edycji otrzymują materiały merytoryczne dla nauczycieli, plakaty z Kodeksem „Szkoły bez przemocy”, a także mogą wziąć udział w konkursach i programie grantowym.

W roku szkolnym 2006/2007 do Programu przyłączyło się blisko 3000 szkół, co stanowi 10% wszystkich szkół w Polsce. W roku szkolnym 2007/2008 liczba szkół sięgnęła prawie 5 000 (15% ogółu). Podobna liczba szkół uczestniczy w Programie w roku szkolnym 2008/2009.

Motto Programu w roku szkolnym 2008/2009 brzmi „Szkoła dla społeczności – społeczność dla szkoły”. Organizatorzy chcą, aby wszystkie działania w ramach Programu w bieżącym roku szkolnym dawały szkołom coraz większe możliwości współpracy i integracji z własnym środowiskiem lokalnym. Współdziałający ze sobą uczestnicy społeczności szkolnej: uczniowie, nauczyciele i rodzice będą mogli realizować w ramach „Szkoły bez przemocy” projekty, które zwrócą uwagę lokalnych społeczności na niezwykle istotną rolę szkół w swoich środowiskach. Szkoły będą miały w ten sposób możliwość uwrażliwienia i zmobilizowania lokalnych środowisk do współpracy w rozwiązywaniu problemów przemocy.

Działania Programu są zintegrowane wokół następujących założeń:

- Społeczność szkolna, aby efektywnie realizować swoje cele opiekuńcze i wychowawcze, musi być integralnym elementem społeczności lokalnej.
- Szkoły, żeby skutecznie przeciwdziałać przemocy i agresji, muszą otrzymywać wsparcie ze strony społeczności lokalnych (szczególnie władz samorządowych).
- Partnerska współpraca społeczności szkolnych i środowisk lokalnych daje możliwości znalezienia skutecznych rozwiązań w sytuacji kryzysu wywołanego przemocą w szkole.
- Aktywność i zaangażowanie społeczne uczniów jest jednym z bardziej efektywnych sposobów integracji społeczności lokalnej.

ORGANIZATORZY PROGRAMU „SZKOŁA BEZ PRZEMOCY”

Fundacja Grupy Telekomunikacji Polskiej – Fundacja Grupy TP została powołana do życia w 2005 r. przez Telekomunikację Polską i PTK Centertel (Orange). Fundacja aktywnie uczestniczy w życiu społecznym, prowadząc autorskie programy lub wspierając wartościowe działania innych organizacji pozarządowych w zakresie edukacji dzieci i młodzieży, ochrony zdrowia oraz pielęgnowania i ochrony dziedzictwa narodowego. We wszystkie działania Fundacji aktywnie angażują się wolontariusze Grupy TP. Angażując się w program „Szkoła bez przemocy”, Fundacja Grupy TP chce aktywnie przyczynić się do budowania społeczności szkolnej i pomagać w rozwiązywaniu problemów agresji i przemocy w szkołach.

www.fundacijagrupytp.pl

Polskapresse – Grupa Wydawnicza Polskapresse to jeden z największych koncernów wydawniczych w Polsce. W skład grupy wchodzi media drukowane i internetowe, nowoczesne drukarnie.

W programie „Szkoła bez przemocy” udział biorą: „Polska Dziennik Bałtycki”, „Polska Gazeta Krakowska”, „Polska Dziennik Łódzki”, „Express Ilustrowany”, „Polska Głos Wielkopolski”, „Polska Dziennik Zachodni”, „Polska Gazeta Wrocławska”, „Polska Metropolia Warszawska”.

www.polskapresse.pl

Media Regionalne – Media Regionalne to jeden z wiodących koncernów prasowych w Polsce.

W programie „Szkoła bez przemocy” udział biorą: „Dziennik Wschodni”, „Echo Dnia”, „Gazeta Lubuska”, „Gazeta Pomorska”, „Gazeta Współczesna”, „Głos Dziennik Pomorza”, „Kurier Poranny”, „Nowa Trybuna Opolska”, „Gazeta Codzienna Nowiny” oraz „Tygodnik Ostrołęcki”.

www.mediaregionalne.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
PODSTAWY FORMALNE DZIAŁANIA RADY RODZICÓW	5
Podstawy prawne działania rady rodziców	6
Powstawanie rady rodziców	7
Kompetencje rady rodziców	10
Dokumenty rady rodziców	17
Przykłady dokumentów rady rodziców	22
FINANSE RADY RODZICÓW	33
Formalności związane z finansami rady rodziców	34
Fundusze rady rodziców	37
DZIAŁALNOŚĆ RADY RODZICÓW	39
Planowanie pracy rady rodziców	40
Formy pracy rady rodziców	52
Przykładowe działania rodziców w celu rozwiązania problemów w szkole	57
Sposoby aktywizowania rodziców do działania	70
Współpraca z samorządem uczniowskim	77
ANEKS	79
Fragmenty ustaw istotnych dla funkcjonowania rodziców w szkole	80
Linki do ciekawych stron	97
Literatura dla rodziców	102
Program społeczny „Szkoła bez przemocy”	104

Rady rodziców to reprezentacje wszystkich rodziców w każdym publicznym przedszkolu i w każdej publicznej szkole. Od 2007 roku rady mają nowe, duże kompetencje. Między innymi mogą występować do dyrektora szkoły, kuratora i gminy z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły, mogą opiniować szkolny zestaw programów nauczania i szkolny zestaw podręczników, a także współdecydować w sprawach noszenia przez uczniów tzw. mundurków.

Życie pokazuje, że te szerokie kompetencje bardzo rzadko są wykorzystywane. Najczęściej praca rad sprowadza się wyłącznie do zbierania składek i wydawania zebranych funduszy w sposób zasugerowany przez dyrekcję szkoły.

Ta książka ma pomóc rodzicom zorganizować się do działania tak, aby realnie wpływać na zmiany w polskich szkołach.